

HUMANITIES INSTITUTE
Serhat Tertemiz, MA

ŞİŞHANE'YE YAĞMUR YAĞIYORDU (1953)

HALDUN TANER (1915 – 1986)

İÇİNDEKİLER

Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu
Kantar Kâtibi Ali Rıza Efendi
Konçınalar
Ablam
Atatürk Galatasaray'da
Fraulein Haubold'un Kedisi
Eczanenin Akşam Müşterileri
Fasarya
Memeli Hayvanlar

Genel Bakış

Taner'in toplamda dokuz öyküden oluşan, *Şişhane'ye Yağıyordu* adlı öykü kitabı, 1953 yılında *Varlık Yayınları* tarafından kitap halinde yayımlanır. Yazar, kaleme almış olduğu öykü kitabıyla *New York Herald Tribune*'nin düzenlediğı hikaye yarışmasında Türkiye birinciliğini elde etmiştir. "Yazarın üçüncü hikâye kitabıdır. İlk baskısı 1953'te, ikinci baskısı 1955'te Varlık Yayınları'ndan kitap 1970'te Bilgi Yayınevi bünyesindeki ilk basımını yapar. Bilgi yayınevi bu kitabı 1983'te *Ayışığında Çalışkur* adlı kitapla birleştirerek sekiz baskı daha yapar. *Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu* "*Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu, Kantar Kâtibi Ali Rıza Efendi, Konçınalar, Ablam, Atatürk Galatasaray'da, Fraulein Haubold'un Kedisi, Eczanenin Akşam Müşterileri, Fasarya, Memeli Hayvanlar*" olmak üzere toplam dokuz hikâyeden oluşur. Bu hikâyelere daha sonra *Ayışığında Çalışkur* adlı müstakil hikâye eklenir" (Aydın 2010, 9). Birbirinden farklı birçok temanın işlendiğı eserinde yazar, ironik üslubunu devam ettirir ve kurguladığı simgesel anlatılar aracılığıyla okura önemli iletiler verir.

ŞİŞHANE'YE YAĞMUR YAĞIYORDU

Kişiler

Kalender Şişhane Belediyesi'nin temizlik işleri bölümünde çalışan Kalender adlı at yirmi yaşındadır. Alt sınıfa mensup bir at olan Kalender, çöpçü arabasının aynasındaki kendi yansımasını gördüğünde şok geçirir. Emekçi olan ve toplum hizmeti için çalışan Kalender, hayatını hiç sorgulamadan sadece çalışarak geçirmiştir.

Artin Margusyan Ermeni asıllı bir girişimcidir. Lorenzo'nun Sao Paulo'daki firmasından ucuz fiyata kahve alabilmek için acele eder fakat zamana karşı yaptığı yarışta kötü kaderinin kurbanı olur.

Süheyl Erbil Otuz iki yaşındaki bekar erkek karakter, Ankara Barosu'nda avukattır. Orta sınıfa mensuptur ve üniversite yıllarında idealleri uğruna sevdiği kadın olan Serap'tan vazgeçmiştir.

Serap Süheyl'in fakülteden arkadaşıdır ve aşık olduğu kadındır.

Lorenzo Sao Paulo'daki Lorenzo - Filho adlı firmanın ortaklarından biridir. Elinde kalmış olan kahveleri bir an önce satıp zarar etmekten kurtulmak ister.

Alois Morgenrot Çekoslovak Yahudisi olan ve Almanya'da yaşayan karakter bir girişimcidir. Uzun süredir işsizdir ve gazetelerin ticaret sütunlarını okuyarak alıp satabileceği mallar aramaktadır.

Öykü

Atların Gördükleri Şeyleri Olduğundan Daha Büyük Görmeleri Amerikalı bir fotoğrafçı, fotoğraf makinesine at gözlüğü takarak nesnelere görünenin neredeyse iki katı büyüklüğünde göstermeyi denemiştir. Zira atların göz retinaları insanlarınkilere göre daha büyük olduğu için, atlar gördükleri her nesneyi insanlara nazaran iki kat daha büyük görmektedirler. Amerikalı fotoğrafçının neden böyle bir girişimde bulunduğu bilinmemektedir. Fakat bir Alman bilgini, atların bu kadar uysal olmalarının sebebini her şeyi olduğundan daha büyük görmelerine bağlamıştır. Fakat anlatıcıya göre bu durum emekçi atlar için değil, aristokratlara ait olan atlar için geçerlidir. Zira aristokratlara ait olan atlar, emekçi sınıfa mensup olan insanlara göre çok daha iyi yaşam standartlarına sahiptirler. Dolayısıyla anlatıcıya göre atlarla ilgili ortaya atılmış olan sav, atın hangi sınıfa ait olduğuna göre değişmektedir.

Kalender'in Aynadaki Kendi Yansımasından Neden Ürktüğünün Sorgulanması Muhittin Bey'in valiliği döneminde, belediyenin temizlik işleri departmanında görevlendirilmiş olan Kalender adlı at yirmi bir yaşındadır. Kalender, uzun yıllardan beri Şişhane bölgesinde çalışmaktadır. Saat üç sıralarında kendini bir çöp toplayıcısının arabasının arkasındaki aynada gören Kalender ürker ve geri geri giderek bir elektrik dükkanının vitrinini devirir. Çıkan sestene daha fazla ürkmüş olan Kalender, dükkandan koşarak uzaklaşmıştır. Anlatıcıya göre Kalender, aynada kendini olduğundan çok daha büyük görmüş olduğu için ya da aynadaki atın gerçekten kendisi olup olmadığından şüphe ettiği için ürkmüştür. Zira anlatıcıya göre Kalender, kendini ilk defa bir ayna karşısında görüp dehşete kapılmıştır. Başkalarına göreyse Kalender, aynadaki yansımayı başka bir at sanmış ve bundan dolayı ürkmüştür.

Eksiltmeye Yetişmeye Çalışan Margusyan'ın Kaza Yapması Artin Margusyan, Sao Paulo'dan kahve aldıkları firmanın ilk teklif edilen fiyatı yüzde yirmi oranında düşürdüğünü öğrenir. Bu haber üzerine heyecanla kendini dışarı atan Margusyan, arabaya biner ve eksiltmeyi onaylamaya gider. Brezilya'daki şirketin sahibi Lorenzo'nun fiyatı neden düşürmüş olduğunu sorgular. Fakat teklif edilen fiyattan daha ucuz bir meblağa kahve alamayacağını bilen Margusyan, arabayla son süratte ilerler. Henüz ehliyetini alamamış acemi bir şoför olan Margusyan Tepebaşı virajına gelir. Fakat dikkatsizliği ve tecrübesizliği nedeniyle önünde ani fren yapan tramvaya çarpar. Vatman kazadan dolayı Margusyan'ı suçlar ve yolcular da vatmana hak verirler. Polisler Margusyan'ı sorgulamak için harekete geçerler.

Süheyl'in Yolda Kalması ve Margusyan'ın Polisler Tarafından Sorgulanması Beyoğlu Kaymakamlığı'nın çatısına ve pencerelerine, Kasımpaşa tarafından gelen kargalar üşüşürler. Maliye şubesinden çıkan Süheyl Erbil, tramvaya binip vapura yetişmeye çalışır. Fakat yaşanan kaza sonucunda uzun bir süre tramvayda beklemek zorunda kalır. Yağmurlu havalarda ıslak insanların nem kokan paltolarından tiksinen Süheyl, evlendirme dairesinden çıkan yeni evlenmiş bir çift görür. Otuz iki yaşına gelmiş ve saçları yavaş yavaş seyreilmeye başlamış olan Süheyl, özellikle yağmurlu havalarda yalnızlığını daha fazla hissetmektedir. Gönülden seveceği ve mutlu olabileceği bir kadınla evlenip mütevazı bir hayat yaşamamanın özlemini duymaktadır. Bu sırada polisler, kendine gelmeye başlayan Margusyan'a ehliyetini sorarlar. Bir yandan sağlık görevlileri Margusyan'la ilgilenmektedirler. Margusyan, polislerin sorularını anlamakta güçlük çeker ve onlara cevap verebilecek durumda değildir.

Süheyl'le Serap'ın Kaza Sayesinde Karşılaşmaları Vapuru kaçırmak istemeyen Süheyl tramvaydan iner ve bankalara doğru yönelir. Vitrini kırılan elektrik dükkanının sahibi polise zararının faturasını çıkarmaktadır. Dükkandaki beyaz trençkotlu kız Süheyl'i tanır ve ona seslenir. Süheyl Serap'ı tanır ve onu gördüğüne çok sevinir. Serap'ın parmağında yüzük olmadığını gören Süheyl'in mutluluğu daha da artar. İkili üniversite yıllarında birbirlerine aşık olmuşlardır fakat Süheyl, ideolojik eğilimlerini aşkına tercih etmiştir. Siyasete atılıp yükselmenin ve topluma iyi hizmet edebilmenin kolay olacağını düşünmüş olan Süheyl, geçmişte vermiş olduğu karardan dolayı büyük pişmanlık duymuştur. Serap'la Süheyl eski günleri yad etmeye başlarlar. Serap Süheyl'i onun uğruna her fedakarlığı yapabilecek kadar çok sevmiştir. Süheyl'in Serap'tan uzaklaşmasının sebeplerinden bir diğeri de, Serap'ın Askeri Tıbbiye'den olan kuzeni Necmi'yi onun sevgilisi zannetmiş olmasıdır. Serap Süheyl'e gülerken karşılık verir ve durumu ona açıklar.

Kazanın Olumlu ve Olumsuz Sonuçları

Bu sırada Margusyan polislere, ortaklarına telefon etmesi gerektiği konusunda ısrar eder ve telefon edememesi durumunda maddi olarak ciddi zarara uğrayacağını söyler. Süheyl, çevredeki gürültüden dolayı Serap'ı duymakta zorlandığı için ona sinemaya gitmeyi teklif eder. Serap heyecan içinde teklifi kabul eder fakat annesine haber vermesi gerektiğini söyler. Süheyl Serap'a, onu bizzat eve bırakacağına söz verir. Ardından ikili bir dükkana girip telefonu kullanırlar. Polisten zar zor izin almış olan Margusyan, girdiği dükkanın telefonunun başında Serap'ı görmesi üzerine şanssızlığına sitem eder. Süheyl'in bakışlarından korkan Margusyan, başka bir dükkanın telefonunu kullanmak ister. Margusyan ortaklarına telefon eder fakat aradığı kişiye ulaşamaz. Margusyan, eksiltmeyi kabul etme konusunda geç kalmıştır.

Lorenzo'nun Kahveleri Satamama Konusundaki Endişesi

Şişhane Merkez Bankası'nın saati 18:30'u gösterdiği sıralarda Lorenzo-Filho firmasının elektrikli duvar saati 13:30'u göstermektedir. Şişhane'de kış mevsimi yaşanırken Sao Paulo'da bahar havası hakimdir. Olayların yaşandığı gün ciddi omuz ağrısıyla uyanmış olan Lorenzo, doktorunun verdiği ilaçları kullanır. Lorenzo'nun oğlu İstanbul'dan haber gelip gelmediğini sorar. Lorenzo oğluna, Magusyan'ın muhtemelen eksiltmeye yetemediğini söyler ve elinde kalan malı ne yapması gerektiğini sorgular. Oğlu Lorenzo'ya, Hamburg'dan gelen bir teklifi krediyle iş yapmak istediği için reddettiklerini fakat girişimcinin garantilerinin güvenilir olduğunu hatırlatır. Lorenzo oğluna yapmış olduğu hatırlatma için teşekkür eder.

Kahvelerin Hamburglu Girişimciye Satılması

Çekoslovak Yahudisi olan Alois Morgenrot, Hamburglu Frau Morgenrot'la evlidir. Morgenrot ailesi, son yarım asırdır Almanya'da yaşamaktadır ve Hitler'in toplama kamplarında şans eseri hayatta kalmışlardır. Girişimci olan Alois, eşi Frau'yu merakla beklemektedir. Kapının çalması üzerine Alois kapıyı açar fakat karşısında postacının olduğunu görür. Alois'e Brezilya'dan bir mektup gelmiştir. Getirilen mektubu okuyan Alois sevinçten çılgına döner ve ilk defa postacıya bahşiş verir. Ardından kızını kucağına alır ve ona yeni çıkan taşbembeklerden alacağını söyler.

Kalender'in Umutsuzluğu

Sabahtan beri yorgun görünen Kalender, önünde giden çöp toplayıcısının aynasına yeniden bakar fakat bu sefer kişnemez. Anlatıcıya göre Kalender, yapmış olduğu eyleme dair olumsuz sonuçlar çıkarmış ve kişnemekten vazgeçmiştir. Yaşlılığından ve içinde bulunduğu durumdan dolayı umudu kırılmıştır. Başkalarına göre Kalender o gün, yorgun olduğu veya morali bozuk olduğu için kişnememiştir. Aynada kendine son bir defa bakan Kalender, başını başka bir yöne çevirip yoluna devam eder.

Temalar

Bilim ve Teknoloji

Sanayi devriminin ardından zaman içinde özellikle kitle iletişim araçlarında devrim niteliğinde ilerlemeler kaydedilmiştir. Ulaşım ve iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte uzak mesafeler yakınlaşmış ve toplumlar kısa sürede birbirlerinden haberdar olmaya başlamışlardır. Gelişen iletişim araçları sayesinde dünya küreselleşmiş ve kıtalararası ticaret yapılmaya başlanmıştır. Fakat bütün bu gelişmelere rağmen anamalcı sistem içinde yaşayan toplumlar yine de zamana karşı yarışmak zorunda kalmışlardır: "Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu'daki bütüncül tek bir zaman diliminin (yaklaşık 1 saatin) üç ayrı ülkedeki kişileri etkilemesinde haberleşme biçimlerinin önemli bir rolü vardır. Öykünün geçtiği dönem 1950'ler olduğundan ankesörlü telefonlar, telgraflar, postacılar iletişim sağlamada aktiftir. Eskiden ulaşım ile iletişim (atlar, trenler ve gemiler kullanıldığı için) aynı manaya denk geliyordu: Transportation = Communication Fakat telgraf sonrasında elektrik dalgaları, sinyaller, 'hızlı' bir iletişim geleneğini ortaya koyunca bu iki kavram birbirinden ayrılır. Ayrılmanın sebebi mekân ve zamanın artık mütevazî bir bağlamda ilerlememesidir. Elektriğin bir güç kaynağı olarak ve haberleşmenin yakıtı olarak kullanımı başlayınca, yani Baldini'nin sınıflamasına göre Elektronik Kültür doğunca (Baldini, 2004) uzak noktalar, yakın olmuş, mesafeler de bir anlamda ortadan kalkmıştır" (Öztürk 2017, 526).

Toplumsal Sınıf

Anlatının başlarında aristokratlara ait atlarla emekçi sınıfa ait olan atlar arasındaki farkları ortaya koyan yazar, sınıf farklılığının hayvanlara kadar her şeyi etkilediğini vurgular. "Taner; insanlar arasındaki sınıfsal farklılığın hayvanlarına kadar yansıdığını ifade eder, aristokrat atlarının alt tabaka insanını kendinden aşağıda görece derecede bir sınıfsal ayırımın mevcut olduğunu belirtir. Öyle ki kendini soylu olarak ilan edenlerin diğerlerinden üstün olması bir yana atları bile diğer insanlardan üstün görülmektedir. Nitekim Taner, aristokrasi anlayışını ve insanların her ne sebeple olursa olsun birbirinden üstün kabul edilmesini reddeder. Söz konusu eserde soy kavramını at

metaforu üzerinden eleştiren Taner, yüksek zümrenin beslediği evcil hayvanların bile sınıfsal bir sembol olduğu ve bu hayvanların alt sınıftan bir insandan daha fazla değer gördüğü sosyete dünyasını Keşanlı Ali Destanı'nda da eleştirmektedir" (Kurt 2019, 26).

Kişi İncelemesi

Kalender (Duygusal/Mantıklı) Şişhane Belediyesi'nin temizlik işleri bölümünde çalışan Kalender adlı at yirmi yaşındadır. Alt sınıfa mensup bir at olan Kalender, çöpçü arabasının aynasındaki kendi yansımasını gördüğünde şok geçirir. Emekçi olan ve toplum hizmeti için çalışan Kalender, hayatını hiç sorgulamadan sadece çalışarak geçirmiştir. Anlatıcının Kalender'i soylu atlarla kıyaslaması, içinde bulunduğu durumun adaletsizliğini göstermek amacıyla. Kalender adlı at metaforu üzerinden aslında toplumun belirli bir kesimine ayna tutmayı amaçlayan Taner, Varoluşçu felsefenin güdümünde önemli iletiler vermektedir. Aynadaki yansımasını görmesi üzerine ilk defa yaşadığını fark eden ve yaşamını sorgulayan Kalender, Varoluşsal bir bulantı yaşamaya başlar. "Kalender adlı çöpçü atının kendisini gördüğünde korkmasını ise anlatıcı iki ihtimalle açıklar: Birincisi kendisini küçük zanneden atın aynada gerçek büyüklüğü ile yüzleşmesinden, ikincisi ise aynadaki atı kendisi gibi çöp arabası çeken başka bir at zannetmesinden ve ezecekmiş gibi üzerine yürümesinden duyduğu korkudan kaynaklanır. Şişhane'de öğle vakti gerçekleşen bu aynada kendini görme mevzusu üzerine at korkuyla kişner ve gidip bir elektrikçi dükkânının vitrine çarpar. Camların kırılırken çıkarttığı şangırtıdan korkan at bu sefer de dörtnala giderek bir tramvayın önüne atlar" (Sönmez 2016, 554).

Yanılan Anlatıcıya göre Kalender, gözlerinden kaynaklı olarak etrafındaki diğer canlıları hayatı boyunca kendisinden daha büyük görmüştür: "Her neyse, hikâyemizin kahramanı olan at, alelâde bir çöpçü beygiri olduğundan, her şeyi yarım misli daha iri gören cinstendi. Yirmiyi bitirmiş yirmi birine yeni basmıştı (...)" (Taner 1987, 9).

Sorgulayan Çöpçü arabasının arkasındaki aynada, kendini ilk defa gerçek boyutlarıyla gören Kalender, büyüklüğünün farkına varır: "A) Kalender, aynada gördüğü atın kendi hayali olduğunu anlamıştı. Ki bu takdirde kişneyişi, her şeyi büyük, kendini de dolayısıyla küçük görmeğe alışmış bir mahlukun, nihaye kendini gerçek büyüklüğü ve öz değeri ile keşfetmiş olmasından ileri geliyordu" (Taner 1987, 10).

Şaşkın "Şu halde, kendini daima kendi lehine, romantik ve artistik bir perspektiften görmeğe alışmış bir atın, günün birinde aynanın buz gibi realitesi ile karşılaşması elbette ki, kuvvetli bir şok yaratacağı. Ve kişnemesi dahi bu hayal kırıklığının çok tabii bir tepkisi sayılmak gerekirdi" (Taner 1987, 11).

Ürkek Anlatıcının dışında Kalender'in neden ürktüğünü yorumlayan kişiler, onun aynadaki yansımasını başka bir ata benzettiğini söylerler: "(...) hayvan, aynadaki halini başka bir at, kendi gibi bir çöp arabası çeken ve onu ezecekmiş gibi üzerine yürüyen reel, yabancı ve düşman bir at sanmış olabilir ki, bu takdirde kişneyişi gayet meşru bir kendini koruma içgüdüsünün ifadesi olarak kabul edilmek gerekir. Üstelik düşman atı, yukarda anlattığımız agrandisman meselesi yüzünden, yarım misli daha büyük gördüğü de unutulmasın" (Taner 1987, 11).

Gizemli Atın neden kişnediği üzerine birbirinden farklı savlar ortaya atılır: "Korkudan, şaşkınlıktan, hayal kırıklığından, şuur altında saklı kalmış herhangi karışık bir refule duygudan, şundan veya bundan, her nedense neden, kişnedi. Acı acı, sinirli sinirli kişnedi. Ve her ürken at gibi, gemi azıya alıp gerisin geri gitmeğe başladı" (Taner 1987, 12).

Umutsuz "Kalender, ömründe bir defa aynaya bakacak oldum, dünya birbirine girdi. Geçtim olsun, bakmayı veririm. Zaten pek bakılacak bir suratım da kalmamış ya, diye düşünmüş olabilir" (Taner 1987, 29).

KANTAR KÂTİBİ ALİ RIZA EFENDİ

Kişiler

Kantarçı Ali Rıza Efendi Doksanlı yaşlarında olan ihtiyar karakterin, yaşadığı muhitin yerlileri tarafından, kötü niyetli olduğu ve başkalarının acılarından zevk aldığı düşünülür. İttihatçıları eleştirir, Nakşibendi tarikatına mensuptur ve son seçimlerde Demokrat Parti'ye oy verdiğini söyler.

Necati Çam ağacından düşüp kolunu kıran istasyon memurudur.

Anlatıcı Yazarın sözcülüğünü yapar ve anlatıyı okura aktarır.

Hüseyin Hüsnü Bey Kantarcı tarafından Talat Paşa'nın şakşakçısı olmakla suçlanır.

Kaptan Siroz hastalığına yakalanan anlatı kişisidir.

Öykü

Necati'nin Ağaçtan Düşmesi Üzerine Konuşulması Bir Ramazan günü ikinci vakitlerinde, istasyonun büvetinde toplanmış olan yerliler çeşitli konular hakkında sohbet edip birbirlerine sataşmaktadırlar. Yerliler, istasyon memuru Necati'nin çam ağacından düşüp kolunu kırdığını konuşmaktadırlar. Kantarcı Necati'nin öleceğini umut eder. Fakat yerlilerden biri, onun sol kolunun çatal kemiğinin kırıldığını ve yakın zamanda iyileşeceğini söyler. Bunun üzerine Kantarcı'nın suratı asılır. Necati'nin, komşu kızını çam ağacının tepesinden dikizlerken düştüğü düşünülmektedir. Başefendi, istasyona gelen genç kızların yakışıklı Necati'ye nazar deydirdiklerini düşünür. Nazardan korunmak için insanın mütevazı olması gerektiğini söyler.

Yerlilerin Kantarcı'ya Sevmemeleri Yerlilerden bazıları oynanacak futbol maçı üzerine konuşurlarken bazıları da ülkenin dış ilişkilerinden bahseder. Yurtdışından gelen yeni atlar süvari birliklerine verilecek ve eski atlar topçu alaylarına gönderilecektir. Posta müvezzilerinden gözlüklü olan, Necati'ye Kantarcı'nın nazarının değmiş olabileceğini söyler. Zira Kantarcı, bölgede herkesin kötülüğünü isteyen bir insan olarak görülmektedir. Kantarcı, Muğla'da görev yaptığı yıllarda Yörüklerin çam ağacından nasıl fıstık topladıklarını gördüğünü anlatır. Ağaçların tepelerinden düşen gençlerin bir daha iflah olmadıklarını söyler.

Kantarcı'nın Yerlilerle Tartışması Kantarcı, okuduğu gazetenin ölüm haberleri sayfasından Hüseyin Hüsnü Bey'in öldüğünü öğrenir. Kantarcı, Hüseyin Hüsnü Bey'i Talat Paşa'nın şakşakçısı olmakla suçlar. Çevredekiler, Fransa'da görev yapmış olan Hüsnü Bey sayesinde Fransız ekonomisinin kalkındığını iddia ederler. Kantarcı, yerlilerin bu iddiasının yalnızca uydurma olduğunu söyler ve Muğla'daki mükelleflerin altın dişlerine kadar her şeylerinin alındığını anlatır. İttihatçılara karşı oldukça öfkeli olan Kantarcı, diğerleri tarafından eleştirilir. Zira, Kantarcı'nın geçmişte onları desteklediği için maaşının kesildiği söylenir. Çıkan tartışmada taraflar birbirlerini Farmason ya da dinsiz olmakla suçlarlar. Kantarcı bir Nakşibendi olduğunu ve Demokrat Parti'ye oy verdiğini söyler. Ülkede artık demokrasi olduğunu ve İttihatçılar hakkında istediğini söyleyebileceğini ekler.

Tahsil memurları oyun için adam aramaktadırlar. Bu sırada kaptanın siroza yakalandığı ve hastaneye kaldırıldığı haberi gelir. Kantarcı, almış olduğu haber karşısındaki memnuniyetini gizleyemez. Fakat anlatıcı sirozu durduran yeni yöntemin bulunduğunu söylemesi üzerine morali bozulur. Kantarcı, Atatürk'ün bile sirozdaki kurtulamadığını söyler. Kahveci Kantarcı'nın şom ağızlılığına dayanamaz ve sinirlenir. Bunun üzerine Kantarcı, iftar saatinin yaklaştığını bahane ederek büvetten ayrılır. Onun gitmesinin ardından büvette oturanlar, Kantarcı'nın ne kadar kötü niyetli olduğunu, başkalarının acılarından zevk aldığını ve ondan nefret ettiklerini konuşmaya başlarlar. Büvetten ayrılan anlatıcı, eczanenin önünden geçerken Kantarcı'nın eczacıdan sirozla ilgili bilgi aldığını görür.

Temalar

Öfke Doksanlı yaşlarında olan Kantarcı Ali Rıza Efendi, huysuz tavırları ve şom ağızlığı nedeniyle ikamet ettiği muhitin yerlileri tarafından pek sevilmmez. Herkesin tersine giden ve başkalarıyla sürekli tartışmaya giren karakterin aslında ilgi çekmeye çalıştığı ve ben hala hayattayım mesajı verdiği görülür. Yaşından dolayı ölüm korkusu yaşamaya başlamış olan başkarakterin psikolojik durumu yansıtılmaya çalışılır: "Kantar Kâtibi Ali Rıza Efendi" adlı öyküde ise, hayatı tamamen negatif yanından gören, başkalarının acıları karşısında – bunlar kendi başına gelmediği için içten içe avunan doksan yaşını aşmış bir ihtiyarın çevresiyle yaşadığı iletişimsizlik verilir. Taner, bu iletişimsizlikte yiten yaşlı insanlara karşı anlayışlı, sabırlı ve hoşgörülü olmak, yaşamın sonuyla yüzleşmesine az zaman kalmış insanların psikolojilerini anlamaya çalışmak değerlerine vurgu yapmaktadır" (Ayдын 2010, 39).

KONÇİNALAR

Kişiler

Karo Kızı Karo babasının kızıdır. Son beş yıldır İngiliz filolojisinde okuyan karakter, erkeklerle kantinde kırıştırdığı ve akşamları kız arkadaşlarıyla vakit geçirdiği için okulu bir türlü bitirememiştir.

Karo Beyi Karo Beyi, birçok okula gönderilmiş olmasına rağmen okumamıştır ve serseri arkadaşlarıyla birlikte gününü gün etmektedir.

Anlatıcı Yazarın sözcülüğünü yapan anlatıcı, kurgusal anlatı aracılığıyla yazarın dünya görüşünü ve düşüncelerini ortaya koyar.

Aslar Her oyuna Aslar hükmeder.

Onlular Kralların tayin ettiği vezirlerdir. Halk tabakasından yükselen asilzadelerdir.

Dokuzlular Kendilerinden üstün olan kartlara dalkavukluk yaparak kısmen üstünlük kazanırlar.

Sekizliler ve Yedililer Onlularla dokuzluların çalışanları ya da hizmetlileridirler.

Konçinalar Her oyunda ezilen ve üstünler tarafından kullanılan sınıftır.

Öykü

İskambil Kağıtlarının Üstünleri Anlatıcı, iskambil kağıtları arasında; delişmenliği, uçarılığı cambazlığı, sihirbazlığı ve neşeli olmasından dolayı en çok Jolly Jokeri sevdiğini söyler. Fakat Jokerlere; Kanasta, Kumkan ve Remi haricindeki oyunlarda pek değer verilmemektedir. Jolly Jokerlerin haricinde destenin en itibarlı kartları Aslardır. Anlatıcı, Aslardan hiç hoşlanmadığını, zira hayatı boyunca hiç onlar gibi olmadığını ve olamayacağını söyler. Aslar, iskambil destesinin kralları ya da padişahlarıdır. Hiç kimse onların yanına yaklaşmamaktadır. Karamça Beyi en korkunç karttır. Anlatıcı, onun saraylarında karanlık işler çevrildiğini ve nice kellelerin vurulmuş olabileceğini söyler. İspati Beyi Bizans prensine, Kupa Beyi Osmanlı hanedanına benzetilir. Karo Beyi; çelebi, nazik ve zarif bir Selçuklu Sultanıdır. Tekel damgası daima onun üstüne vurulur. Anlatıcı; kağıtlar arasında en çok etine dolgun, duru-beyaz ve hanım hanımcık görünen Kupa Kızına kanının kaynadığını söyler. Kupa Kızının, üniversiteye gitmediği hatta liseyi bile zor bitirdiği düşünülür. En fazla sanat enstitüsünü bitirmiş ve evcimen bir görüntüye sahiptir. Evlenince iyi bir eş ve anne olacağı kesindir. Kupa Papazı, candan ve sevecen bir karaktere sahip gibi görünmektedir. İspati Kızı, resimdeki masum görüntüsünün aksine tamamen aşüfte bir karaktere sahiptir. Yalnızca fotoğraf çektireceği zaman ve Pazar günleri kiliseye gideceği zaman resimdeki görüntüsünü takınmaktadır. Mahallede birlikte olmadığı erkek kalmamıştır. İspatinin oğlu, ablasının bütün kirli çamaşırlarını bilmektedir. Fakat ablası onun kumar borçlarını ödediği için sessiz kalır.

Karoların Durumu Karolar son zamanlarda diğer ailelerden daha geride kalmış gibi görünseler de, müstesna kişiliklere sahiptirler. Karoların babası hariciyeden emeklidir. Birkaç yabancı dil bilir ve İstanbul Türkçesiyle konuşur. Kızı, beş senedir İngiliz Filolojisinden mezun olamamıştır. Zira okul zamanlarında vaktinin çoğunu kantinde erkeklerle kırıştırarak geçirmektedir. Akşamları da kız arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirmektedir. Oğlansa, birçok mektebe gönderilmiş olmasına rağmen okumamıştır ve çoğu zaman serseri tipli gençlerle vakit geçirmektedir. Eroin kullandığı düşünülmektedir.

Maçaların Durumu Maçalar, Gedikpaşa'da ikamet eden bir Ermeni ailesidir. Baba sıkı bir Katoliktir. Oğlunun Mahmutpaşa'da kırtasiye dükkanı vardır ve İspatinin kızıyla görüşmektedir. Maça Kızıysa oldukça sofidir. Bütün zamanını ibadet etmekle geçirir ve drahomasını boynundan bir gün bile çıkarmamıştır. Yaşı kırkı geçmiştir. Erkek kardeşinin İspatinin kızıyla neler yaptığını bilmemektedir.

Resimsiz Olan Kartların Ezilmişliği Resimsiz olan kağıtlara gelindiğinde; on numaralar kralların tayin ettiği vezirler olarak tanımlanır. Dokuzlularsa vezirlere ve onun üstündekilere yaranmaya çalışan dalkavuklardır. Sekiz ile yedi numaralı kartlar, on ile dokuzluların bahçıvanlığını, şoförlüğünü ya da

hizmetçiliğini yapmaktadırlar. Yedililerin altında olan kartlarsa konçinalardır. Onlar, oynanan bütün oyunlarda piyon olarak kullanılırlar ve oyunlarda hiçbir etkinlikleri yoktur. Oyunları yalnızca seyretmekle yetinirler. Konçinaların varlık sebebi, üsttekilerin üstün olduklarını hissetmelerini sağlamaktır. Anlatıcı bütün kartların eşit değere sahip olabileceği bir oyun tasarlamaya niyetlidir. Fakat konçinaların bezginliğini ve umutsuzluğunu gördüğünde bu niyetinden vazgeçer. Dolayısıyla anlatıcı, her kağıda eşit değer verilen Pasyans oynamaya karar verir.

Temalar

Toplumsal Sınıf “Konçinalar adlı hikâyede ise jolly joker, as, papaz, kız, joker, 10’lu, 9’lu, 8’li, 7’li ve 6’dan küçük olan, konçina adı verilen iskambil kartları üzerinden toplum içerisinde belirli bir sınıf düzeninin panoraması çizilmektedir. Jolly joker, as, papaz, kız, joker belirli bir üstünlük, hakimiyet ve olanaklara sahipken 10’lu ve 9’lular daha çok onlara yardımlık eden bir yaklaşımla ele alınırlar. 8’li ve 7’liler de 10 ve 9’lulara yakınlık göstererek kendilerine bir yer edinme gayreti gösterirler. Konçinalar ise hiçbir şekilde bu düzene ayak uyduramayan kendi içine çekilen ve oraya sıkışan bir yapıyla hikâyede yer alırlar. Tek misyonları as, papaz, kız, joker gibi statülere sahip olanların müreffehini sağlayan bir araç olmaktır. Bu durum gösteriyor ki, as, papaz, kız, joker gibi statülere sahip olanların müreffehini sağlayan bir araç statü, zenginlik statüsü gibi tezahürlerle meydana gelebilmektedir. Böylesine bir üstünlük katmanı oluşması dolayısıyla, bundan faydalanarak kendisini bu katmana geçirmeye çalışan bir toplumsal refleks ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Müreffeh bir yaşama sahip olma dürtüsüyle vuku bulan bu refleks, bireyleri illegal yöntemlere itebilmektedir. Bazı şahıslar ise bu yöntemlere başvuramayacak kadar kendilerini aşağı bir statüde görmektedirler. Bu husus da toplumsal düzenin işleyişinde büyük bir aksaklık oluşturmakta ya da güçlü olan sınıfın tahakkümüyle tekdüze bir yönetim vasfıyla kemiyet kazanmaktadır. (...) Söylemleri, statü farklılığından dolayı aşağı grupta yer alan şahısların, yukarı mertebelere gelememek endişesinin kesinlik hali kazanmış olduğunu göstermektedir. Bu anlamda da refah bir yaşama düzeyine erişemeyeceğini düşünen birey tamamen kendi kabuğuna çekilerek o kabuk içerisinde yeni bir yaşam döngüsü oluşturma ve bunu benimseme noktasına gelmektedir. Fakat böylesine bölümlenmiş toplum yapılarında bu katman dahilinde olan bireyler çoğu zaman temsil ettikleri basamak olma görevini idrak edememektedirler. Bu doğrultuda da beklenen reaksiyon tam olarak ortaya koyulamamaktadır” (Hasanoğlu).

ABLAM

Kişiler

Kadın (Abla) Hovarda tavırlarıyla üniversite kampüsündeki erkeklerin dikkatini çeken kadının Amerikalı olduğu düşünülür. Fakat anlatıcı kadının Türk olduğunu öğrenir. Babası Mabeynde yer aldığı için dönemin hükümeti tarafından sürülmüşlerdir. Fındıklı’da doğmuş olan karakter ilk olarak Nice’de, daha sonra Cezayir, Paris, New York ve Massachusetts’e gitmiştir. Ankara Lisesi’nde okuyan kardeşi Haluk’u anlatıcıya benzetir.

Anlatıcı Yazarı temsil eden anlatıcı, öyküyü benöyküsel bakış açısıyla anlatır. Almanya’da üniversite öğrencisidir ve Amerikalı olduğunu sandığı Türk kadına karşı şehvet duygusu besler. Fakat kadın tarafından reddedilir. Anlatıcının sonunda kadının onu neden reddettiğini öğreniriz.

Moissenet Anlatıcının üniversitedeki zampara arkadaşlarından biridir.

Henry Kadının Amerikalı kocasıdır.

Öykü

Anlatıcıyla Kadının İlk Karşılaşmaları Anlatıcı, kullanılmış olan bir stilonun, kemanın ve iki yüz ile iki yüz elli kilometre yol yapmış olan bir motorun daima daha kullanışlı olduğunu söyler. Bu mantıktan yola çıkarak cinsel olarak tecrübeli bir kadının daima erkeğe daha fazla zevk vereceğini düşünür. Fakat bu düşünceye kapıldığı yıllarda genç bir delikanlı olan anlatıcı, toyluğundan kaynaklı olarak böyle bir kaniya varmış olduğunu kabul eder. Üniversitenin avlusunda üç arkadaşıyla birlikte oturup Auguste Comte üzerine sohbet eden anlatıcı, önünden geçen çıplak ayaklı ve dans edermiş gibi yürüyen bir kadına dikkatlice bakmaya başlar. Kadının davranışlarından deli olduğu ya da Amerikalı olduğu düşünülür. Fakat dişiliğiyle etrafındaki bütün erkeklerin ilgisini çekmeyi başarmış olan kadın, hiç kimseye yüz vermeden Amerikalı arkadaşlarıyla sohbet eder. Grubun içindeki en zampara

erkek olan Moissenet, kadınla tanışabilmek için her şeyi yapabileceğini söyler. Anlatıcı da kadının dişiliğinden fazlasıyla etkilenir ve onu tanıyormuş gibi hisseder. Yanından geçen kadının dişiliğine kendini kaptıran anlatıcıya sıcak basar ve gençliğin verdiği heyecanla anlatıcı coşkun hislere kapılır.

Anlatıcıyla Kadının Tanışması Bir Cumartesi günü Menze'de yemek yiyen anlatıcı, kadının içeri girdiğini görür. Kadın anlatıcının tam karşısındaki masaya oturur. Kadınla göz göze gelmekten çekinen anlatıcı, camdan giren güneş ışığının yansımalarıyla ilgileniyormuş gibi davranır. Fakat en sonunda kendine daha fazla hakim olamayan anlatıcı kadınla göz göze gelir. Bu anı bekliyormuş gibi görünen kadın anlatıcıya gülümser. Kadın, yemek esnasında çok fazla ekmek yiyen anlatıcının Türk olduğunu anladığını söyler. Anlatıcı, yakasındaki Galatasaray rozetinden dolayı Türk olduğunu anlaşıldığını düşünür. Kadın kendi masasından kalkıp anlatıcının masasına gelir ve kendisinin de Türk olduğunu söyler. Anlatıcıya bunu kanıtlamak için gazetede bir manşeti okur. Anlatıcı kadına, onun Amerikalı olduğunu sandığını söyler. Kendini ülkesine ait hissetmeyen kadın Amerikalı gibi davranmaktadır. Hatta canının istediği her milletten olabileceğini, öyle davranabileceğini söyler. Babası Mabeynden olan kadının ailesi, dönemin hükümeti tarafından sürülmüştür. Fındıklı'da doğmuş olan kadın, ilk olarak Nice'e, oradan Cezayir, Paris, New York ve son olarak Massachusetts'e göç etmiştir. Cezayirli, Fransız ve Amerikalı olmak üzere üç ayrı erkekle evlenmiştir. Anlatıcı kadına kendisini bir yerden tanıdığını söyler. Anlatıcı kadını kendine fazlasıyla yakın hissetmektedir. Fakat kadının kocası Henry'nin gelmesi üzerine kadın, anlatıcının yanından ayrılır. Almanya'ya seyahat amacıyla gelmişlerdir.

Kadının Anlatıcıdan "Abla" Olarak Hitap Edilmeyi İstemesi Ertesi gün, anlatıcıyla kadın yeniden buluşurlar. Kadın, anlatıcı ve Henry üçlüsü, Heidelberg'in meşhur yerlerini gezerler. Son olarak Zum Ritter'de yemek yemeye karar verilir. Kadın anlatıcıyı, Ankara Lisesi'nde okuyan ve yedi yıldır göremediği erkek kardeşi Haluk'a benzetir. Kadın anlatıcıdan kendisine "abla" diye hitap etmesini rica eder. Anlatıcı kadının bu isteğini yadırgar fakat kardeşini özlemiş olan kadının kalbini de kırmak istemez. Anlatıcı kadına, onu birisine benzettiğini fakat bunun kim olduğunu hatırlayamadığını söyler. Onların sohbetinden hiçbir şey anlamayan Henry sıkılır ve gezip görmek istediği başka yerler olduğunu söylemesi üzerine oradan ayrılırlar.

Anlatıcıyla Kadının İlk Yakınlaşması Ertesi gün anlatıcı "abla"yı, aynı Amerikalı grupla birlikte üniversitenin avlusunda görür. Abla anlatıcıya "Haluk" diye seslenerek yaklaşır. Abla, Henry'nin meşhur bir Yunan meyhanesine gitmek istediğini ve bundan dolayı derse giremeyeceğini söyler. Fakat anlatıcı ablayı ısrarları üzerine sanat tarihi dersine sokmayı başarır. Abladan gözlerini ayıramayan anlatıcı, kendini onunla öpüşürken hayal eder. Onun kadınlığından fazlasıyla etkilenmiştir. Bir süre sonra ablayı nereden tanıdığını hatırlar. Abla anlatıcının, mendillerini koyduğu şekerleme kutusunun resmindeki kadına benzemektedir. Abla, anlatıcının bir şeyler gizlediğini anlar. Anlatıcı ablaya onu nereden tanıdığını söyler. Anlatıcının sözleri karşısında kendini gülmekten alamayan abla, şekerleme kutusunu mutlaka görmek istediğini söyler. Dersin bitmesinin ardından ikili, anlatıcının kaldığı pansiyona gelir. Fakat pansiyonun sahibi kadınların içeri alınmasına izin vermemektedir. Anlatıcı pansiyon sahibine durumu anlatır ve yoğun ısrarları sonucunda ablanın kısa süreliğine girebilmesi için izin alır. Kutudaki resmi gören abla, kadının gerçekten kendisine benzediğini kabul eder. Ardından ikili, İstanbul ve aileleri üzerine konuşmaya başlarlar. Bu sırada pansiyon sahibinin gözetimi altındadırlar.

Kadının Anlatıcıyla Birlikte Olmak İstememesi Ertesi gün Berlin'e gidecek olan abla, Register Mark olayı nedeniyle banka havalesini alamaz ve on gün daha beklemek zorunda kalır. Aradan birkaç gün geçmesinin ardından sinema dönüşü ablayı otelinde ziyaret etmek isteyen anlatıcı, oraya doğru yönelir. Odasının kapısını açan ablanın üzerinde bir kimono vardır ve Henry Vomitorium'a kusmaya gitmiştir. Abla, futbol maçı izlemek için hazırlanmıştır ve anlatıcıyı odaya davet edip yanına oturtur. Fındıklı'da yaşadıklarından, yurt özleminden, kardeşinden ve hayatından bahseden abla gözyaşlarına hakim olamaz. Ardından ablayla anlatıcı öpüşmeye başlarlar. Fakat kısa bir süre abla anlatıcıyı yanından uzaklaştırır ve ona odayı terk etmesini söyler. Yatağa kendini atan abla zırlı zırlı ağlamaya başlar. Maruz kaldığı durum karşısında ne yapacağını bilemeyen anlatıcı, odadan ayrılıp ayrılmamak konusunda kararsız kalır. Fakat bir süre sora Henry, sarhoş bir halde odaya girer ve ablanın yattığı yatağa kendini attıktan sonra sızar. Anlatıcı hızla otelden ayrılır. Anlatıcı, ablanın gözünde bir kardeşten daha fazlası olmadığını düşünür.

Ablanın Anlatıcıyla Neden Birlikte Olmadığının Ortaya Çıkması Ablayla anlatıcı bir hafta boyunca görüşmezler. Moissenet'in ablayla birlikte olmuş olması anlatıcının kıskançlık duymasına sebep olmuştur. Anlatıcı, ablayla yakınlık kuran herkese karşı kin gütmeye başlar. Ablanın şehirden

ayrılacağı gün anlatıcı, arkadaşlarının zoruyla tren istasyonuna gider. Ablanın bütün hayranları onu uğurlamak için istasyona gelmişlerdir. Anlatıcı ablayla göz göze gelmekten kaçınır. Fakat abla onun çenesini tutar başını havaya kaldırıp gülümsemesini ister. Trenin istasyondan hareket etmesiyle birlikte anlatıcının bir parçası da gitmiş olur. Anlatıcı, ablanın Moissenet'le neden birlikte olup kendisiyle birlikte olmadığına anlam veremez. Fakat bir süre sonra Moissenet'in frengiye yakalandığı anlaşılır. O dönemde penisilin bulmak oldukça zor olduğu için iyileşmesi epeyce güç olmuştur.

Temalar

Cinsellik Yazar, Almanya'da üniversite okuduğu dönemlerde başından geçen bir olayı benöyküsel anlatıcı bakış açısıyla kaleme almıştır. Anlatıcı, üniversite kampüsünde karşılaştığı ablaya karşı derin bir şehvet duygusu besler ve onunla cinsel ilişkiye girmek ister. Otel odasında tam birlikte olacaklarken abla, Ankara Lisesi'nde okuyan kardeşine benzettiği anlatıcıyı yanında uzaklaştırır ve onunla cinsel ilişkiye girmeyi reddeder. Anlatıcının sonunda frengili olduğu anlaşılan kadın karakterin, aslında anlatıcıyı korumaya çalıştığı anlaşılır. "Salt bedensel haz anlayışıyla hareket eden öykü kişisi, kendisini arzulayan ve kampüsteki diğer arkadaşları gibi onunla beraber olmak isteyen yazarı sürekli uzak tutmaya çalışır. Bu mesafeyi koyabilmek için yazarı, yedi yıldır görmediği ve çok fazla özlediği kardeşine benzettiğini söyleyerek ondan kendisine "abla" demesini ister. Cinsel reddedilişin açılımı olan bu sözcük karşısında çaresiz kalan yazar, "abla"sıyla ilişkisini onu otelinde ziyarete gittiği güne kadar normal arkadaşlık seviyesinde sürdürür. Otele gittiği gece yalnızlıktan dem vuran ve ağlamaya başlayan öykü kişisi ile bir anda sarmaş dolaş öpüşmeye başlayan yazar, çok uzun süreden beri beklediği anın geldiğini düşünürken kahraman tarafında odadan kovulur" (Aydın 2010, 109).

ATATÜRK GALATASARAY'DA

Kişiler

Anlatıcı 1930 – 1931 yılları arasında Galatasaray Lisesi'nde sekizinci ya da dokuzuncu sınıfta öğrenci olan anlatıcı, benöyküsel bakış açısıyla başından geçen olayları anlatır. Atatürk'ün Galatasaray Lisesi ziyareti sırasında neler yaşandığını kendi gözlemleri ve yorumlarıyla aktarır.

Atatürk Seküler Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan karakter, Galatasaray Lisesi'ni ziyaret eder ve okulun eğitim alanındaki durumunu teftiş eder. Anlatıcı, Galatasaray Lisesi'ni ziyareti sırasında Atatürk'le ilgili edinmiş olduğu izlenimleri aktarır.

Malumatı Vataniye Muallimi Anlatıcının bulunduğu sınıfta, Atatürk'ün teftiş ettiği sırada, Vatan Bilgisi dersini vermektedir.

Öykü

Lisedeki Telaşlı Hazırlık Çalışmaları 1930 – 1931 yılları arasında Galatasaray Lisesi'nde sekizinci ya da dokuzuncu sınıfta öğrenci olan anlatıcı, Atatürk'ün okulu ziyaret edeceği haberinin alınması üzerine okuldaki boyama ve sıvama işlemlerinin nasıl başlayıp hız kazandığına değinir. Okul yönetimi paşanın gerçekleşecek olan ziyaretini telaş içinde beklemektedirler. Henüz baskısı tamamlanmamış olan Yurt Bilgisi kitabının üçer nüshası sınıflara dağıtılır. Öğretmenler paşanın kendi sınıflarına girmemesini, öğrencilerse paşanın mutlaka kendi sınıflarına girmesini umut etmektedirler. Atatürk'ün; Kazım Paşa'nın, rahmetli Cevdet Abbas'ın ve Nuri Conker'in mahdumu olduğu sınıflara gireceği düşünüldükçe çalışmalar bu sınıflara yoğunlaştırılır. Geçmişte Atatürk'e üç ay boyunca ders vermiş olan M. Martin, sınıfının paşa tarafından ziyaret edileceğinden oldukça emindir. Bundan dolayı öğrencilere "La Pipe Turque" parçasını noktasına virgüline kadar ezberletmiştir. Paşa sınıfa girdiği sırada öğrencileri, parça üzerinde analyse grammaticale yaparken bulmalıdır.

Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Durumu Bir hafta sonra Atatürk ziyaretini gerçekleştirir. Şans eseri o gün M. Martin'in anlatıcının sınıfında dersi yoktur. Paşanın geldiği sınıflarda anlatıcının bulunduğu sınıf, Malumatı Vataniye dersinden sınav olmaktadır. Heyecanlı öğrencilerin koridorlarda ve pencerelerde Atatürk'ün gelişini gözetledikleri görülür. Öğretmen öğrencilere; bütçenin nasıl yapıldığı ve vasıtalı vergiler hakkında bilgi verir. Şimdilerde önemli bir makamda bulunan anlatıcının sıra arkadaşı, kopya çekmeyi alışkanlık haline getirmiştir. Başarılı olduğu derslerin sınavlarında ve cevabını bildiği soruların sorulması durumunda bile kopya çekme ihtiyacı duymaktadır. Kendi aile bilgileri hakkında sorulan bir soruya bile nüfus kağıdına bakmadan cevap verememektedir. Anlatıcının

sıra arkadaşı, öğretmenın anlattığı konuları gizlice kitaptan yeniden okur. Anlatıcı onun gelecekte bir anı olarak, Atatürk'ün karşısında bile kopya çektiğini anlatacağını düşünmektedir.

Atatürk'ün Sınıfı Teftiş Etmesi Ardından koridorda görünen Atatürk'ün, okul yöneticileriyle birlikte sınıfa doğru geldiği görülür. Atatürk sigara içmektedir ve karşısındaki kişinin gözlerinin içine bakarak onu dikkatli bir şekilde dinlemektedir. Kafilenin sınıfa girmesiyle birlikte bütün öğrenciler bir asker gibi ayağa fırlarlar. Bu sırada kopya çeken öğrencinin kucağındaki kitap yere düşer. Fakat heyecandan ve endişeden dolayı bu durumu kimse fark etmemiştir. Yalnızca kopyacı öğrencinin yüzü kızarır. Atatürk öğretmene öğrencilerin oturabileceklerini söyler. Öğretmen Atatürk'e kendini tanıtır. Malumatı Vataniye muallimi olduğunu söyler fakat Maarif Müdürü olduğunu gizler. Anlatıcıya göre öğretmenin bu bilgiyi saklamasının sebebi, Atatürk'ün öğretmenin Maarif Müdürü olduğunu öğrenmesi durumunda kendisiyle ve sınıfla daha fazla ilgileceğini düşünmesidir. Atatürk dersin kitaptan mı yoksa tekrardan mı işlendiğini sorar. Okul müdürü can havliyle kitaptan işlendiğini söyler ve kitabın bir nüshasını paşaya verir. Afet Hanım'ın mahut kitabının baskısı tam olarak tamamlanmamıştır. Kitapların birçok sayfası eksiktir. Kitabın kapağını gelişigüzel bir şekilde inceleyen Atatürk, kitabı öğrenciye geri verir.

Anlatıcının Atatürk'le İlgili İzlenimleri Anlatıcı; Atatürk'ün gözlerine bakılmadığını, onun gözlerine bakan kişinin projektöre bakmış gibi olduğunu birçok kez duymuştur. Atatürk'ün, şarklılara özgü bir şekilde kutsallaştırıldığını farkında olan anlatıcı, onun gözlerine bakmaktan yine de çekinir. Fakat cesaretini toplayan anlatıcı Atatürk'ün gözlerine bakar ve anlatılanların doğru olmadığını anlar. Atatürk'ün gözleri projektör gibi ışık saçmamaktadır fakat anlatıcı, paşanın bakışlarından onun oldukça kararlı ve kendinden emin olduğunu, onun baktığı şeyin bin yıl ötesini görebilen bir zekaya ve sezgi yeteneğine sahip olduğunu düşünür. Ona göre Atatürk gibi bir insanı kandırabilmek, oyalayabilmek ve aldatılabilmek mümkün değildir. Zira anlatıcı, Atatürk'ün tamamen bir mizansenin içinde olduğunu farkında olduğunu düşünür. Daha Dolmabahçe Sarayı'ndan çıkarken lisede nelerle karşılaşacağını, kendisine nasıl davranılacağını ve öğretmenlerle öğrencilerin neler yapacaklarını öngörmüştür. Çevresindeki herkesin oyun oynadıklarının farkında olmasına rağmen, kendisine söylenen yalanları sakince dinlemektedir. Anlatıcı Atatürk'ün yalancılara yalanlarını dinlemekten zevk aldığını ve bu yüzden kimseye bir şey söylemediğini düşünür. Recep Peker anlatıcının yanına gelir ve ona hangi dersten sınav olduklarını sorar. Recep Peker anlatıcıya neden soruları cevaplamadığını sorar. Anlatıcı Recep Peker'e cevabı düşündüğünü söyler fakat aslında Recep Peker'in göbeği mürekkep hokkasının yarısını kapatmıştır.

Eğitimde “-miş gibi” Yapma Ardından Atatürk, M. Dellou'nun onuncu sınıflara verdiği matematik dersine girmiştir. Matematik konusunda oldukça bilgili olan Atatürk, öğretmenin seçtiği bir öğrenciye basit bir matematik problemi sorar. Fakat sınıf birincisi olan öğrenci paşanın sorusunu cevaplayamaz. Atatürk'ün resim sanatına meraklı olduğu pek bilinmez fakat resim dersine girip öğrencilerin yaptıkları resimleri teker incelediği öğrenilir. Paşanın sınıftan çıkması üzerine resim öğretmeni, uzun süredir paşaya anlatmayı planladığı sorununu anlatmadığı için kendine kızar. Maarif Vekaletindeki evraklarında yapılan bir yanlış üzerine resim öğretmeninın kıdemi olması gerekenden düşük gösterilmiştir. Atatürk, müdürün odasında bir süre istirahat edip sigarasını içtikten sonra bahçeye çıkar. Bu sırada paydos zili çalar ve öğrencilerin hepsi Atatürk'ün etrafına doluşur. Bir süre daha öğrencilerle ilgilenen Atatürk, dışarıdaki halkın alkışları eşliğinde otomobiline binip okuldan ayrılır. Atatürk'ün kahve içtiği fincan okulun müzesinde sergilenir. Aynı zamanda Atatürk'ün kül tablasında kalan yarım sigarası öğretmenler arasında paylaşılmaz. Herkes onun sigarasından bir nefeste olsa almak ister. Böylece Atatürk'ün zekasına ve karakterine sahip olabileceklerini düşünürler. Atatürk'ün ziyareti sırasında okuldan birkaç öğrenci firar etmiştir. Fakat yönetim bu konuyla hiç ilgilenmemiştir.

Temalar

Aldanma “Kendisini bir eğitimci olarak da gördüğünü dile getiren Haldun Taner, ülkedeki eğitim anlayışının her aşamasına değinmiştir. Özellikle çocuk eğitimi üzerinde duran yazar, kendi lise yaşamı üzerinden ülkedeki lise düzeyinde yürütülen eğitime de yer yer eleştirilerde bulunmuştur. Galatasaray Lisesi'nde eğitim gördüğü sırada yaşadıkları aracılığıyla eğitimi içten bir gözle değerlendirmiş; öğrenci, öğretmen ve idarecilere eleştiriler getirmiştir. Ülkedeki siyasi ve sosyal sorunları eleştirirken Taner'in sıklıkla değindiği konulardan biri “-miş gibi” görünmektir. Atatürk'ün Galatasaray Lisesi'ne gelmeden önce okulda yaşanan telaşı aktaran yazar; öğretmen ve idarecilerin okulun normal hâlini saklayarak Atatürk'e farklı bir okul imajı çizmeye çalışmasını dile getirmiştir” (Kurt 2019, 104).

Kişi İncelemesi

Anlatıcı (Açık/Mantıklı) 1930 – 1931 yılları arasında Galatasaray Lisesi'nde sekizince ya da dokuzuncu sınıfta öğrenci olan anlatıcı, benöyküsel bakış açısından başından geçen olayları anlatır. Atatürk'ün Galatasaray Lisesi ziyareti sırasında neler yaşandığını kendi gözlemleri ve yorumlarıyla aktarır. Eleştirel bir bakış açısında sahip olan anlatıcı, ülkenin eğitim sistemindeki bozuklukları, toplumun her kademesindeki yozlaşmayı ve ikiyüzlülüğü tenkit etmektedir. Atatürk'le ilgili önemli izlenimlerde ve gözlemlerde bulunan anlatıcı, onun yalnızlığını vurgulamak istemektedir. Okulda çalışan öğretmenlerin ve yöneticilerin ikiyüzlülüklerine ve fırsatçılıklara ironik bir üslupla değinir. Şarklı bir zihniyetle kutsallaştırılmış olan Atatürk'ün aslında toplumun eğitilmiş kesimleri tarafından bile anlaşılmamış olduğunu alaycı bir üslupla gündeme getirir. “Kendisini bir eğitimci olarak da gördüğünü dile getiren Haldun Taner, ülkedeki eğitim anlayışının her aşamasına değinmiştir. Özellikle çocuk eğitimi üzerinde duran yazar, kendi lise yaşamı üzerinden ülkedeki lise düzeyinde yürütülen eğitime de yer yer eleştirilerde bulunmuştur. Galatasaray Lisesi'nde eğitim gördüğü sırada yaşadıkları aracılığıyla eğitimi içten bir gözle değerlendirmiş; öğrenci, öğretmen ve idarecilere eleştiriler getirmiştir. Ülkedeki siyasi ve sosyal sorunları eleştirirken Taner'in sıklıkla değindiği konulardan biri “-mış gibi” görünmektir” (Kurt 2019, 104).

Alaycı Anlatıcı, Atatürk'ün okulu ziyaret edeceği haberinin alınmasının ardından, öğretmenlerin yaşadığı telaş sonucunda ortaya çıkan gülünç durumlara değinir: “Bu inançla tuttu, üç günün içinde, ders verdiği üç şubeye de “La Pipe Turque” adlı parçayı, noktasına, virgülüne, hatta noktalı virgülüne kadar ezberletti. Atatürk girince bizi bu parça üzerinde analyse grammaticale yaparken bulmalı idi” (Taner 1987, 57).

Heyecanlı Atatürk'ün okulu ziyaret edeceğinin duyulması üzerine anlatıcı da ziyadesiyle heyecanlanır: “Böyle, geldi geliyor çarpıntısı ile geçen bir haftanın sonunda, Atatürk gerçekten mektebe geliverdi” (Taner 1987, 57).

Uysal “O yaştaki çocuklar böyle askerce hareketlere ne kadar teşnedirler. Biz rap diye kalkınca, sonradan büyük mevki sahibi olan arkadaşımızın kucağındaki kitap da pat diye yere düşüverdi” (Taner 1987, 59).

Sorgulayan Öğretmenlerinin içinde bulunduğu tutarsız durumu sorgular: “Halbuki rahmetli aynı zamanda İstanbul'un Maarif Müdürü de olurdu. Niye Maarif Müdürü olduğunu söylemedi de kendini sadece malumatı vataniye muallimi olarak eksik tanıttı diye doğrusu hayret ettik. Maarif Müdürü olduğunu söylese herhalde Atatürk kendisini daha bir mühimserdi” (Taner 1987, 59).

Endişeli Daha önce kitaptan ders yapmamış olan öğrencilerin eline birer ders kitabı verilir. Öğrenciler ve öğretmenler Atatürk'ün kitaptan soru sormasından çekinirler: “Maazallah, birimize kitaptan rasgele bir şey soracak olsa, yandıığımız gündü. Bereket sormadı. Zaten durumun vehametini sezen müdürle hoca, işi gürültüye boğmak için Atatürk'e müfredat programına dair bir şeyler anlatmaya başladılar” (Taner 1987, 59-60).

Şaşkın “Hepsi bu kadar. Ama çocukluk işte, şeytan dürttü. Ya herrü ya merrü deyip birden daha yukarı bakıverdim. A, ne kamaşma ne çarpılma, işte pekâlâ bakılabiliyordu. Hatta müdür de bakılabiliyordu. Hoca da bakılabiliyordu” (Taner 1987, 60).

Hayran Anlatıcı Atatürk'ün bakışlarına ve duruşuna hayran kalır: “Evet, her şeyi, kimin hangi durumda ne söyleyeceğini evvelden biliyor, yine de işte, ayıp olmasın diye, âdet yerini bulsun diye, karşısındakini dinler görünüyordu. Ama ne yapsa, ne etse, bu anlattığım ifadeyi yüzünden söylemiyordu. Şimdi müdürü dinlerken de bu gözler, bu biraz bezgince çatılmış gür kaşlar ve hele bu, alaycı bir kıvrımı güç zapt eder hissini veren, ince dudaklar: “Anlat bakalım küçük adam,” der gibiydiler” (Taner 1987, 61).

FRAULEIN HAUBOLD'UN KEDİSİ

Kişiler

Anlatıcı Heidelberg'de üniversite öğrencisi olan anlatıcı stöhlede yaşamaktadır. Yazarın sözcülüğünü yapar ve okura verilmek istenen iletileri iletir. Anlatıya benöyküsel bakış açısı hakimdir.

Fraulein Yugoslavya'dan Almanya'ya gelmiş olan kadın karakter çok iştahlı bir yapıya sahip olduğu için oldukça cüsselidir. Oldukça canlı, eğlenmeyi seven, hareketli ve hovarda bir karaktere sahiptir. Anlatının başkarakteri cinselliğe olan düşkünlüğüyle okurun karşısına çıkar.

Dropsi Fraulein'nin kedisidir. Mart ayında ilk yaşını doldurması üzerine çiftleşmek ister. Fakat Frau, onun çiftleşmesine engel olmaya çalışır. Kendi cinsel hayatını özgürce yaşayan Frau, kedisinin cinsel hayatına engel olabilmek için onu bodruma kapatır.

Anton Michael Georgiyey Üniversite öğrencisi olan stöhle sakini, okulu bitirdikten Milletler Cemiyeti'nde çalışmak istemektedir. Fakat son iki yıldır aynı dersten kalmaktadır.

Öykü

Anlatıcının Tutucu Pansiyoncuyla Eleştirilmesi Frau Keller'in pansiyonunda uzun bir süre kalmış olan anlatıcı, onun tutucu tutumu yüzünden cinsel hayatını özgürce yaşayamamıştır. Fakat stöhlelere taşındığında da pansiyonda yaşadığı durumun tam tersiyle karşı karşıya kalmıştır. Stöhlelerde kalan insanların arasındaki ilişkiyi "kim kime dum duma" olarak tanımlayan anlatıcı, Adam Smith'in "Laissez faire" söylemine göndermede bulunur. İkinci ev sahiplerinin rahat tutumunu onların iyi kalpli insanlar olmalarına bağlayan anlatıcı, malın gözü bir karaktere sahip olan Frau Keller'in herkesin kendisi gibi olduğunu sandığını düşünmektedir. Pansiyonunda dışı sineğin bile bulunmasına izin vermeyen pansiyoncu, Hitler'in her doğan çocuk için prim vereceğini öğrenmesi üzerine daha sıkı tedbirler almaya başlamıştır.

Fraulien ve Kedisi Stöhlenin çatı katında Fraulein Haubold ve kedisi Dropsi yaşamaktadır. Anlatıcı, Frau'nun kedisi olan Dropsi'nin sıradan bir kedi olduğunu ve onun kendisine komşunun kızının kedisini hatırlattığını anlatır. Kedisinin trenin altında kalarak ölmesi üzerine kız günlerce onun yasını tutmuştur ve yas döneminde sinemaya giden anlatıcıya sitem etmiştir. Dropsi, stöhlenin diğer sakinleri tarafından hiç umursanmamaktadır. Varlığı ve yokluğu hiç hissedilmemektedir. Fakat Frau, sürekli Slav şarkıları söyleyerek ve dairesinde dans ederek diğer sakinlerin ilgisini çekmektedir.

Frau'nun Hitlerci Gençlerle Birlikte Olması Yugoslavya'dan Almanya'ya gelmiş olan Frau, oldukça iştahlıdır ve iri bir cüsseye sahiptir. Buna rağmen oldukça canlıdır, temizdir ve her yere yürüyerek gider. Gün içinde çok fazla efor sarf eden Frau'nun yeme içmesi de buna göredir. Aynı zamanda anlatıcı, Frau'nun aşırı derecede seks düşkünü olduğunu da anlatır. Mangalar halinde Frau'nun dairesine gelen erkekler Yugoslav yemeklerini yerler, içkilerini içerler, müzik eşliğinde dans ederler ve Frau'yla seviştikten sonra evden sessizce ayrılırlar. Anlatıcı Frau'yla yalnızca selamlaşır ve zaman zaman onunla pul değiş tokuşu yapar. Dairesinden aşırı ses geldiği zamanlarda anlatıcı, tavana süpürgeyle vurur. Frau'nun evine gelen erkekler, SA katlarına mensup Hitlerci gençlerdir.

Frau'nun Bir Yahudiyle Birlikte Olması Fakat onların haricinde Frau'nun evine tek başına gelen bir delikanlı daha görülür. Oldukça düzgün giyinen ve şair görünümlü bu genç, Frau'yla gizlice görüşmektedir. Genç, Frau'nun dairesine sessizce girer ve onunla seviştikten sonra sessizce oradan ayrılır. Bir süre sonra anlatıcı gizemli gencin bir Yahudi olduğunu öğrenir. Frau, Hitlerci gençlerle görüştüğü zamanlarda perdeleri sonuna kadar kapatır ve Lehar'ın Şen Dul Opereti'nden bir melodi çalar. Bu Yahudi gencin daireye gelmemesini haber veren bir uyarıdır.

Frau'nun Dropsi'nin Çiftleşmesine Engel Olması ve Kedinin Kaçması Heidelberg'e baharın gelmesiyle birlikte Dropsi ilk yaşını doldurur. Mart ayında dişliliğini yavaş yavaş fark etmeye başlamış olan Dropsi huysuzlaşır ve erkek kedilere miyavlayarak çiftleşme zamanının geldiğini bildirir. Fakat Frau, Dropsi'nin başka kedilerle çiftleşmesini istemez ve stöhlenin önünde toplanan erkek kedileri kaynar suyla uzaklaştırır. Her geçen gün Dropsi daha fazla huysuzlanır ve daha fazla miyavlamaya başlar. Dropsi Frau'yu tırmalar ve onun abajurlarından birini kırar. Dropsi'nin çiftleşme dönemi geçene kadar onu dışarı çıkarmamaya karar veren Frau, Dropsi'yi bodruma kapatır. Fakat Dropsi bitmek

tükenmek bilmez bir enerji ve güçle farklı tonlarda miyavlamasını sürdürür. Stöhlenin diğer sakinleri bu durumdan iyice rahatsız olmaya başlarlar. Bulgaristanlı olan Anton Michael Georgiyef, iki senedir kaldığı derse kedinin miyavlaması yüzünden çalışmadığını söyler. Fakat bir gün Dropsi bodrumdan kurtulmayı başarır. Onun bir şekilde camı açtığı ya da gündelikçinin kızı olan Ursula'nın camı kırdığı düşünülür.

Frau'nun Kendi İkiyüzlülüğünü Kabul Etmesi Kedisini kaybeden ve onu hiçbir yerde bulamayan Frau bunalıma girer. Bir süre sonra onun çiftleşme ihtiyacını engellemeye çalıştığı için pişman olur. Anlatıcı, cinselliğe bu kadar düşkün olan bir kadının kedisinin aynı ihtiyacını neden engellemeye çalıştığını anlayamaz. Anlatıcı Frau'ya sitem etmek ister fakat onun yeterince üzgün olduğunu görünce bundan vazgeçer. Frau, kedisi Dropsi'yle ilgili rüyalar görmeye başlar. Dropsi'yi etrafı erkek kedilerle çevrilmiş ve hasta bir halde gören Frau ona su içirmeye çalışır. Fakat Dropsi Frau'nun elinden sunulan suyu içmeyi kabul etmez ve hasta olmasına rağmen oradan uzaklaşır. Kapıcıya rüyasını yorumlatan Frau, yakın bir zamanda kedisinin eve geri döneceğini öğrenir. Frau, kedisinin ihtiyaçlarına karşı çifte standart uygulamış olmaktan dolayı pişmanlık duyar.

Hitlerci Gençlerin Yahudi Genci Dövmeleri ve Dropsi'nin Eve Geri Dönmemiş Olması Hayatına kaldığı yerden devam eden Frau'nun evinde yine Hitlerci gençler vardır ve alem yapmaktadırlar. Perdenin açık olduğunu gören Yahudi genç Frau'nun dairesine çıkar. Frau Yahudi gence perdeyi kapadığını ve bugün gelmemesi gerektiğini söyler. Fakat dairedeki Hitlerci gençler Yahudi genci fark ederler ve onu acımasızca dövmeye başlarlar. Çıkan gürültüyle uyanan diğer sakinler olaya müdahale ederler. Georgiyef, Yahudi genci Hitlerci gençlerin arasından kurtarır ve onu bir taksiye bindirerek evine kadar götürür. Bir Yahudiyle birlikte olduğu ayyuka çıkan Frau, ırkçı erkekler tarafından reddedilir. Fakat ırk konusunda herhangi bir sorunu olmayan gençlerle yatmaya devam eder. Dropsi bir daha eve geri dönmemiştir. Anlatıcı Dropsi'nin istediği gibi bir hayat yaşıyor olabileceğini ya da hastalıktan ölmüş olabileceğini söyler. Fakat en azından kısacık hayatından elinden geldiği kadar kam alarak öldüğü umut edilir.

Temalar

Cinsellik "Fraulein Haubold'un Kedisi" adlı öyküsünde cinselliği özgürlük boyutuyla işleyen yazar, "Ablam" adlı öyküsünden farklı olarak bu öyküde Fraulein Houbold'un şahsında bastırılmış cinsellik olgusunu irdeler. Yazarın Almanya'daki öğrencilik yıllarında kaldığı pansiyondan tanıdığı Fraulein Hubold'a ilişkin anıları üzerine kurulu olan öykünün başkişisi Fraulein Haubold, cinsel yaşamı oldukça aktif bir Yugoslav güzelidir. Cinselliği tüm özgürlüğü ile yaşayan Haubold aynı anda birçok erkekle beraber olmaktadır" (Aydın 2010, 110). "(Fakat) kedisi Dropsi'nin aynı isteği duymasını ise baskılar, diğer kedilerin yanına yaklaşmasını engeller. Fakat Dropsi de sahibesi gibidir ve sonunda sahibesinin elinden kurtulup kaçır. Bunun üzerine anlatıcı, Haubold'un iyi bir pedagog olmadığını, doğal yaşamı dikkate alıp kedinin cinsel yaşamını küçük yaşta düzenlemesi durumunda böyle şeyler yaşanmayacağını aktarır. Böylelikle insanlar üzerinde aktarmak istenilenler kedi üzerinden sunulmuş olur (Kurt 2019, 203)".

ECZANENİN AKŞAM MÜŞTERİLERİ

Kişiler

Eski Başvekil "İşte eczaneye gelen eski başvekil de ancak sadrazamlıktan indikten sonra sevimli olmaya yüz tutmuş bu çeşit bir adamcağızdır. Fazla konuşmaz. Enjektör kaynayınca kadar biraz oturur, büyük küçük herkese hal-hatır sorar. Sade eski meclis reisine, emekli miralaya, sefir-i kebire, eczacıya değil, hakire bile, kalfa Recep'e, aspirin almaya gelen arabacı İbrahim Çavuş'a bile. İçimizden "Aşk olsun yahu" deriz. "Ne alçakgönüllü adam, ne demokrat adam, ne insan adam" (Taner 1987, 78).

Miralay Bey "(...) O eczaneye akşamları iki üç laf atmaya gelir. Miralayımızın adı Nazım Bey (Gümülcüne). Gümülcüne onun soyadı değil, sadece askerlikteki alâmeti-farikası. Sınıf arkadaşı ve adaşı öbür Nazım beyden, Nazım İstinye'den ayırt edebilmek için kendisine böyle deniyor" (Taner 1987, 78).

Efdalettin Bey “(...) emekli belediye müfettişi olup, kehribar ağızlığı olmadan sigara içemeyen ve memleketin ana davaları üzerinde orijinal fikirleri bulunan kırmızı yüzlü, alabros saçlı, altmış beşlik bir zattır” (Taner 1987, 80).

Anlatıcı Yazarın sözcülüğünü yapar. Anlatıdaki olayları ve karakterleri okura ironik bir üslupla aktarır. Anlatıcı anlatının içinde rol aldığı için anlatının odaklayımı iç odaklayımdır.

Öykü

Buluşulan Mekanlar Arasındaki Sınıf Farkı Anlatıcının oturduğu muhitte üç kahve bulunmaktadır. Birinde kumar oynanıp kavga çıkarılmaktadır. Diğerinde nargile içilip uyuklanmaktadır. Rihtım bahçesindeyse çocuk dadıları ve yaşlı hanımlar bulunmaktadırlar. Akşam vakitlerinde eczaneye gelen müşteriler, genel olarak toplumun saygın kesiminden olan insanlardır. Eczanede memleket meseleleri üzerine tartışırlar. Farklı meslek kollarından olan insanları akşam vakitlerinde eczanede görmek mümkündür. Eczanenin müdavimleri olan Eski Başvekil'le Miralay Bey, kişilik olarak birbirlerine oldukça benzemektedirler. Görev yaptıkları dönemlerde her ne kadar sert görünmüş olsalar ve kötü şeyler yapmış olsalar da emekliliğe ayrıldıktan sonra hepsine bir sakinlik ve sevecenlik hakim olmuştur. Fakat görevdeki vekiller ve komutanlar hiç de onlar gibi görünmemektedirler.

Orta Sınıfa Mensup Emeklilerin Genel Görünüşü Anlatıcı, Başvekil'in alçakgönüllülüğünü ironik bir üslupla över. Zira Başvekil çevresindeki herkese fazlasıyla iyi davranmaktadır. Eski Başvekil eczaneye, Testoviron almak için gelir. İlaç, prostat hastaları için kullanılmaktadır. Miralay Bey'se yalnızca insanlarla sohbet etmek ve onlara hal hatır sormak için eczaneye gelmektedir. Miralay Bey, kendisi gibi askerlikten emekli olmuş diğer komutanlar gibi komisyonculuğa ya da tavuk yetiştiriciliğine yönelmemiştir. Miralay Bey emekli olmuş olmasına rağmen asker kişiliğinden asla vazgeçmemiştir. Askeri tarih hakkında konuşmayı seven Miralay Bey, Hitler'in en büyük hatasının Batıyla anlaşıp Rusya'ya karşı savaşmamış olduğunu söyler. Sefir-i Kebir Nazım Bey onun bu görüşünü bir baş hareketiyle tasdik eder. Sefir-i Kebir Nazım Bey, mesleğinden dolayı uzun yıllar sessiz kaldığı için emeklilik döneminde fıkra anlatmayı ve Paris'te görüp yaşadığı müstehcen olayları anlatmayı adet haline getirmiştir. Paris'te bulunduğu dönemlerde M. Cailloux'yu, Clemenceau'yu ve Poincaré'yi bizzat tanımıştır. Emekli Belediye Müfettişi Efdalettin Bey'se, memleketin sorunları üzerine konuşmayı sevmektedir. Ona göre ülkenin en önemli sorunu köy kalkınmasıdır. Emekli olmuş olmasına rağmen köyleri teftiş etmeye devam etmektedir. Anlatıcı onun milletvekili olmaya çalıştığını düşünmektedir. Gönen'de köylüler meşe ağacına armut aşılamaşlardır. Köyün imamı meşeye armut aşılamaşacağına ve tanrının yarattıkları üzerinde oyun oynamaşacağına dair fetva vermiştir. Miralay Bey, söz konusu edilen imamın kendi armutlarına rakip çıkmasını istemediğini düşünür. Çevredekiler ona hak verirler. Bundan dolayı Efdalettin Bey, imam hatipler konusunu tartışmaya açar ve devletin devrimlere sadık imamlar yetiştirmesi gerektiğini söyler.

Gençlerin Genel Görünüşü Güneşin yavaş yavaş çekilmesiyle eczacının oğlu eczanenin tentesini kaldırır. Eczacının yakışıklı oğlu Galatasaray'a gitmektedir ve mahallenin kızlarının ilgi odağıdır. Kızlar, çeşitli bahanelerle eczaneye gelerek eczacının oğlunu görmeyi amaçlamaktadırlar. Recep'i dışarıda gören arkadaşları ona, kızlarla birlikte Kalpazankaya'ya pikniğe gittiklerini söylerler ve ondan teinture de cantharide isterler. Recep onlara sessiz olmalarını ve gece vakitlerinde gelmelerini söyler. Anlatıcı gençlerin istediği ilacın ne işe yaradığını sorar. Recep anlatıcıya, söz konusu edilen ilacı içen kadınların cinsel iştahının arttığını söyler. Yaşlılar gençlerin edindiği bilgilere hayret ederler. Dışarıdaki çocuklar van tu tri oyunu oynamaktadırlar. Efdalettin Bey bu oyunun adının eskiden ön dö trua olduğunu söyler ve her şeyin Amerikanlaşmasına kızar. Efdalettin Bey Marşal yardımlarını eleştirir fakat anlatıcı onun yardımlar sayesinde hala maaşını alabildiğinin farkında olmadığını düşünür.

Satın Alınan Eşyaların Mensup Olunan Sınıfa Göre Değişmesi Saat 6:15 vapurunun iskeleye yanaşmasıyla birçok insan eczaneye akın eder. Mayasıl olmuş olan Rıza Bey'e yeni çıkan bir deri kremi verilir. Baldızının düğününde rakıyı fazla kaçırdığı için fistülleri azmış olan Komiser Bey'e fitil verilir. Ferdane Hanım küçük kızı için lastik don satın alır. Müteahhidin oğluysa Jean Marie Contie kolonyası satın alır.

Bir Sömürücü Olarak: Çakır Ardından sanatçılar eczaneye gelirler ve onlarla birlikte eczanenin kedisi Çakır da içeri girer. Geçen günlerde müdür beylerin bodrumundan Yahudi madamın mutfağına giren Çakır, madamın misafirleri için hazırladığı bütün kaymağı mideye indirmiştir. Daha

sonra Yarbay'ın ızgaradaki balığını alıp kaçmıştır. Anlatıcı, insanoğlunun araçlarla ve elleriyle dünyasını kontrol ettiğini, kedilerinse insanlarla kendi dünyalarını kontrol ettiklerini söyler.

Temalar

Kültür İçinde yaşanan muhitin en önemli uğrak yerlerinden biri olan eczaneye uğrayan insanlar aracılığıyla, zamanın ilerlemesiyle toplumun kültürünün ve değer yargılarının nasıl değiştiği üzerinde durulur. Eczanede oturup sohbet etmeyi alışkanlık haline getirmiş olan emekliler memleketin genel sorunları üzerine konuşurlarken gençler bireysel sorunlarını çözenin peşindedirler. "Eczanenin Akşam Müşterileri isimli öykü 1950'li yılların kültür yapısını ortaya koyar. Bu dönemden örnek olarak seçilen mekân eczanedir. Eczane ortak bir kültürü paylaşan insanların toplanma yeridir. Fakat bu insanların meslekleri, ahlak telakkileri ve siyasi görüşleri farklıdır. Haldun Taner, bu eseri iki katman üzerine yerleştirir: 1. Değişen dünyada insanın konumu. 2. Değişen dünyada Türkiye'nin konumu. Yazar, yaşlıların ve gençlerin dünyasını ortaya koyar. Yaşlılar ülke problemleriyle uğraşırken, gençler günlük hevesler peşindedir. Bu problemler diyaloglarla okuyucuya aktarılır. Bu meseleler: a) Köy kalkınması b) İmam-Hatip okulları c) Askeriyenin disiplini d) Amerikan Yardımı'dır. Haldun Taner, bu sorunlarla ilgili görüşleri verdikten sonra eczanede yaşanan klasik bir olayla öyküyü sonuçlandırır" (Adıyaman 2012, 58).

FASARYA

Kişiler

Fasarya Anlatının başkarakteri olan Fasarya, hayatı boyunca hep kaybeden taraf olmuştur. Girdiği ve elini attığı her işte iyi niyeti suiistimal edilmiş ve başkaları tarafından harcanıp kullanılmıştır.

Anlatıcı İç odaklayımla anlatıyı okura aktaran anlatıcı, olayları ve karakterleri kendi bakış açısıyla yorumlar ve anlatır. Haldun Taner'in neredeyse her hikayede olan ironik üslubunu devam ettirdiği görülür.

Ercüment Mebus çocuğudur. Hayatı boyunca hiç çaba sarf etmeden istediği her şeyi elde etmeye alışmıştır. Üst sınıfı temsil eden Ercüment, Yıldırım Spor'un ekipmanlarını temin ettiği için takımın kaptanı olmuştur. Tamamen kendisini düşünen bencil bir kişiliğe sahiptir.

Huriser Zengin bir aile tarafından besleme olarak yetiştirilmiştir. Fasarya'yla evlenmek isteyen kadın karakterin gayrimeşru bir çocuğu olduğu ve bunu herkesten gizlediği ortaya çıkar.

Öykü

Sınıfsal Ayrımın Futbol Üzerinden Anlatılması Anlatıcı, anlatının başkarakteri olan Kazım'a "Fasarya" lakabının ne zaman takıldığını düşünmektedir. Feyzullah'ın kahvesinde çıraklık yaptığı dönemlerde mahallenin zirzoplarından biri tarafından ya da altmışaltı meraklısı bir müdavime kahvesini geç getirdiği için ona bu adın takıldığını düşünür. Gençlik dönemlerinde mahalle takımı olan Yıldırım Spor'da sağhaf pozisyonunda top oynamış olan Fasarya fakirliği yüzünden daima yedek tutulmuştur. Fasarya, sakatlanan oyunculardan birinin yerini alabilmek için devamlı olarak beklemiştir. Fakat sakatlanan oyuncular iyileşir iyileşmez sağhaftaki yerini onlara geri bırakmıştır. Mahalle takımındaki oyuncular üçe ayrılmaktadırlar. Futbolcu ekipmanları tam olanlar, ekipmanları yarım olanlar ve hiçbir ekipmanı olmayanlar. Fasarya, diğer oyuncular arasında hiçbir ekipmanı olmayan gruptadır. Kösele ayakkabılarıyla futbol oynar ve çoğu zaman ayakkabıdan rahatsız olduğu için çıplak ayakla maça devam eder. Aslında futbolda oldukça yeteneklidir fakat sürekli olarak kendini göstermeye çalıştığı ve gereksiz koşular yaptığı için takımı tehlikeye sokar. Takım arkadaşları tarafından hiç saygı görmediği için de sürekli olarak yedek kulübesinde bekler. Takım kaptanı olan Ercüment bir mebus çocuğudur. Takımın bütün ekipmanlarını kendisi temin ettiği için takım kaptanlığını, hak etmemesine rağmen, Ercüment yapmaktadır. Orta sahanın önünde oynayan Ercüment, takımın diğer oyuncularının emeğiyle oluşturulan pozisyonları gole çevirerek bütün takdirleri tek başına kazanır. Beleşçiliği ve fırsatçılığı oyunculuğuna da yansımıştır. Ercüment'in Zeki Rıza'yı ve Aslan Nihat'ı taklit ettiği görülür. Görünüşünün ve saçlarının bozulmamasına maç esnasında bile dikkat eder.

Fasarya'nın Birçok İşe Girip Çıktıktan Sonra Askere Gitmesi Fasarya, Yıldırım Spor'da futbol oynadığı dönemlerde aynı zamanda sütçü İstevin'in yanında çalışmıştır. Yaz mevsimi geldiğinde gazete satar, kundura boyar, balıkçılık yapar, sandalcılık yapar, Valdebağı'nda bahçıvanlık yapar ve bilatçılık yapar. Fasarya'nın bu kadar çok iş değiştirmesinin nedeni, çeşitli sebeplerden dolayı girdiği işlerde en fazla altı ay çalışabilmiş olmasındandır. Cadde Bostan Gazinosu'nda garsonluk yaparken, müşterilerden biri bir kıza hava atmak için Fasarya'nın önüne dilenciymiş gibi para atmıştır. Bu durumu gururuna yedirememiş olan Fasarya, müşteriye dövmeye çalışmış ve bundan dolayı işten atılmıştır. Laz arkadaşının önerisi ve telkinleriyle askere gitmeye karar veren Fasarya, askerlik başvurusunu yaptığı anda sandalacı olduğunu söyler. Bunun üzerine bahriyeli olarak askere alınır.

Fasaryan'ın Komutanı Tarafından Kullanılması Askerlik sırasında düzenli olarak mahalleyi ziyaret eden Fasarya'nın bir gün sivil kıyafetlerle geldiği görülür. Eskiden yüzme sporuyla uğraşmış olan bir yedek subayın emireri olan Fasarya, onun isteği üzerine teyzesinin yanında görev yapmaya başlamıştır. Fakat bir süre sonra Fasarya, Güzide Hanım'ın Teğmen'in teyzesi olmadığını ve Teğmen'in Güzide Hanım'ın kızı Nonoş'la nişanlanmak istediğini ve genç kıza etkilemek için kendisinin gönderilmiş olduğunu öğrenir. Birkaç hafta sonra Teğmen'in Fasarya'nın Güzide Hanım'ın evine neden gönderdiği tamamen ortaya çıkar. Miras davası yüzünden yeğeniyle tartışmış olan Güzide Hanım'a bir koruma gerekmiştir. Teğmen, Güzide Hanım'ı etkilemek ve onu yeğeninden korumak için Fasarya'yı görevlendirmiştir. Birkaç ay sonra memlekete geri dönen anlatıcı, Fasarya'nın Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ne kaldırıldığını öğrenir. Anlatıcı Fasarya'yı ziyaret eder ve ondan onun başına neler geldiğini öğrenir. Güzide Hanım ve Nonoş'la bir yere giderken Kuruçeşme taraflarında arabanın benzini bitmiştir. Arabanın deposunu kontrol etmeye çıkan Fasarya, hemen yanında bir arabanın durduğunu ve arabadan inen bir adamın kendisine yaklaştığını fark etmiştir. Arabadan inmiş olan adam Güzide Hanım'la Nonoş'a ateş eder. Kendini onlar için siper etmiş olan Fasarya'ya kurşunlardan biri isabet eder. Anlatıcı, pisi pisine kendini siper etmiş ve ölümden dönmüş olan Fasarya'ya kızar. Fakat Fasarya, bu iş için para aldığını ve namusuyla iş yaptığını söyler. Fasarya, helal süt emme hevesi yüzünden üç ay hastanede kalır.

Fasarya'nın Girdiği Her İşte Mağdur Edilmesi Olayın ardından yeğen, kolluk kuvvetleri tarafından yakalanıp hapse atılmıştır. Yeğenin tutuklanması üzerine Fasarya'nın muhafızlık görevi sonlanır. Fakat her şeye rağmen Güzide Hanım, Teğmen'le Nonoş'un evlenmelerine karşı çıkmıştır. Zira Nonoş, Ayvalıklı bir zeytinyağ tüccarının oğluydu ve sevimlidir. Kısacası Teğmen aile tarafından kullanılmıştır. Almış olduğu yara nedeniyle çolak kalan Fasarya çürüğe çıkarılır ve askerliğinin bitmesine altı ay kala terhis edilir. Çolak koluyla ortada kalmış olan Fasarya, ne iş yapacağını bilemez ve kara kara düşünmektedir. Mahallelilerin verdiği sermayeyle Dolmabahçe'deki stadyumun önünde drops, çiklet ve sandviç satmaya başlar. Beşiktaş ile Fenerbahçe arasında oynanacak futbol maçı münasebetiyle stadyumun etrafı insan kalabalığıyla dolar. Fasarya, Teğmen ve onun yeni nişanlısıyla karşılaşır. Fasarya Teğmen'e sitem eder ve ona çolak kolunu gösterir. Teğmen Fasarya'nın yapmış olduğu fedakarlık karşısında gözyaşlarına hakim olamaz ve Teğmen Fasarya'yı, nişanlısının babasının bisküvi fabrikasında bekçi olarak işe aldırır. Bir süre sonra iftiraya maruz kalan Fasarya işinden olur. Fakat işten asıl atılma sebebi nişanlıların birbirleriyle kavga etmiş olmalarıdır ve kızın babası Fasarya'yı kovarak Teğmen'den intikam almak istemiştir.

Fasarya'nın Huriser Tarafından Aldatılması Teğmen'i bir daha göremeyen Fasarya, şileplerde çalışmaya başlar. Hafya'ya, Mısır'a ve Tunus'a gidip gelir. Fakat kaçakçılıkla suçlanan Fasarya yeniden işinden olur. Ardından Fasarya, Kaymakamın kayırmasıyla itfaiye bölümüne alınır. Fakat Müdür, Fasarya'nın sakatlığını bahane ederek bir süre sonra onu işten kovar. Bir milli eğitim müfettişi aracılığıyla Fasarya, liselerden birinde doksana ücretle amber hademesi olur. İşe girmesinin ardından evlenmeye karar veren Fasarya'ya bir kız bulunur. Fasarya kızı hiç görmemiştir fakat kız onu görmüş ve beğenmiştir. Zengin bir ailenin yanında besleme olarak yaşayan Huriser'le Fasarya bir süre görüşürler. Fasarya'nın annesi kızın yaşını büyük bulur fakat oğlunun mutluluğu için evlenmelerine onay verir. Fasarya Huriser'in namuslu ve temiz bir kız olduğundan emin olduktan nişan töreni yapılır. Fakat bir süre sonra Acıbadem'de bir yangın çıkar. Fasarya, nişanlısını merak ettiği için Acıbadem'e yönelir. Zira Huriser'in yaşadığı aile Acıbadem'de ikamet etmektedir. Fasarya, evi alevler içinde görmesi üzerine sevdiği kadını kurtarmak için bütün engellemelere rağmen içeri girer. Fasarya, baygın bir şekilde yatan Huriser'in yanında genç bir çocuk bulur ve çocuğun Huriser'e "Anne uyan!" diye seslendiğini görür. Fasarya, çocukla Huriser'i kurtarır fakat bir daha onların yüzünü görmez. "Gayrimeşru ilişkileri eleştiren Taner, aynı konuyu Fasarya adlı hikâyeye de taşır. Kimsesiz, Şansı sürekli ters giden bir garip olarak tanıtılan Fasarya ile evlendirilmek istenen Huriser'in bekâr olduğu bilinmekte iken gayrimeşru bir ilişkiden çocuk sahibi olduğu öğrenilir ve nişan bozulur. Evlatlık olduğu

evde hamile kalan Huriser'in çocuğunun babası hikâyede belirtilmez. Toplumdaki bu gibi gayrimeşru ilişkilerin olduğuna işaret etmek isteyen yazar bu durumları eleştirir" (Kurt 2019, 74).

Anlatıcının Kendini Sorgulaması Uzun bir süre sonra anlatıcı, Fasarya'yı tamamen pes etmiş ve bezmiş bir halde bulur. Fasarya anlatıcıya şanssızlığı ve talihsizliği konusunda dert yanar. Fakat anlatıcı Fasarya'ya yalnız olmadığını, toplumun büyük bir bölümünün fasaryalardan oluştuğunu söyler. Bir okulda öğretmenlik yapan anlatıcı, kendisinin de bir çeşit fasarya, yani kaybeden olduğunu kabullenir. Anlatıcı bu söylemleriyle Fasarya'yı rahatlatmak istemiştir fakat söylediği şeyler kendisini bir süre düşündürür.

Temalar

Toplumsal Sınıf Toplumun en tabakasındaki sınıfa mensup bir ailede dünyaya gelmiş olan Fasarya, hayatı boyunca bu şanssızlığından dolayı ötekileştirilir ve başkaları tarafından devamlı kullanılır. Girdiği her işte kullanılır, harcanılır ve iyi niyeti suiistimal edilir. "Tüketim nesnelere yanında giyim, kuşam ile de sınıfsal farkın belirginleşmesi söz konusudur. Fasarya adlı hikâyede sınıfsal ayrımın her alanda gerçekleştirebileceği mesajı bir semt takımı üzerinden aktarılmıştır. Mebus oğlu Ercüment'in babasının nüfuzundan dolayı takım kaptanlığı yapması, takımda futbol donatımı tam olan tek kişi olması, koleje gitmesi ve takımın santrforu olması gibi unsurlar, üst tabakanın çok sıradan gündelik bir aktivitede dahi ayrıcalıklı yanının temsilidir. Diğer takım arkadaşları ise alt kesimi temsil eder. Böylece ortaya sınıfsal ayrımı tribünlerin önüne seren bir futbol takımı çıkar" (Kurt 2019, 16-17). Fasarya'nın hayattaki bütün işlevi; kendisinin mensubu olduğu sınıfın üstündeki sınıflara mensup olan kişileri sınıfının üstünlüğünü hissettirmektir. Fasarya'nın kendi başına bir değeri yoktur. O yalnızca değerli olanları daha fazla değerli göstermek için vardır.

Kişi İncelemesi

Fasarya (Kazım) (Kapalı/Sosyal) Anlatının başkarakteri olan Fasarya, hayatı boyunca hep kaybeden taraf olmuştur. Girdiği ve elini attığı her işte iyi niyeti suiistimal edilmiş ve başkaları tarafından harcanıp kullanılmıştır. "(...) kelime itibarıyla "boş, anlamsız, işe yaramaz" (TDK, 2005:682) anlamlarına gelen fasarya sözcüğü, hayatta hiçbir şeyin gerçek anlamda sahibi ve parçası olamayan ve toplumun en alt tabakasını temsil eden Kazım adlı öykü başkışisinin yaşamındaki konumunu belirler. İş, parası, belirli bir mevkisi ve düzeni olmayan başkahramanına bu takma ismi verdiren yazar, sınıfsal ayrımın zeminini oluşturan insanların yaşamak zorunda kaldığı hayatın anlamını sorgular. Konçinalar'da olduğu gibi sembolik bir anlatımın kullanıldığı öyküde izleksel kurgunun temel dayanağı olan "futbol maçı" yaşamın sembolik açılımıdır. Yazar, hayatı bir futbol maçına benzeterek bu maçta insanların konumunu futbol oyuncularının oynadığı mevkiyle ilişkilendirir. Bu noktada öykü iki katmanlı bir anlatımla ele alınır. Üst yapıda adı Yıldırım Spor olan semt kulübünün ve kulüpte oynayanların tanıtımı yapılırken, derin yapıda ise, kulüpte oynayanların sahadaki mevkiyle açıklanan sosyal tabakalaşma ve adaletsizlik ele alınır" (Aydın 2010, 70-71).

Ezilen Daha gençlik dönemlerinden itibaren Fasarya, başkaları tarafından ezilmeye ve hor görülmeğe başlamıştır: "Bir ara Feyzullah'ın kahvesinde çiraklık ederd. Belki o devirden yadigar kalmış olacak. Yok mudur öyle zevzek adamlar, ille her önlerine gelene bir ad takmaktan hoşlananlar? İşte bunlardan biri, sırf laf olsun diye, sırf onu kızdırmak onunla zevklenmek için "fasarya" deyip geçivermiştir oğlana" (Taner 1987, 86).

Hevesli Kendini kanıtlamak, yeteneklerini ve değerini göstermek konusunda fazlasıyla isteklidir: "Bir takımla maçımız mı var, Fasarya da ille bize ek dolaş olur, beraber gelir, sonra biri sakatlınsa da yerine ben girsem hevesiyle, oyunu kale arkasından seyreder dururdu. Biri sakatlandı diyelim, artık Fasarya'ya gün doğmuştur" (Taner 1987, 86).

Çalışkan Hayattaki konumunu yükseltmek ve saygı görmek için çok çalışmalı ve başarılı olmalıdır: "Bu müddet içinde göze girmek, göze girip de takımda yer almak için, canını dişine takarak didinir durur ve çok zaman o aşırı coşkunlukla karşı taraf forlarına lüzumsuz şarjlar yapıp, bize bir iki penaltıya ve dolayısıyla mağlubiyetle mal olurdu. Bununla beraber pek fena da oynamazdı" (Taner 1987, 87).

Saf İnsanlara ve hayata karşı olumlu olmaya çalışır. Bu yüzden daima başkaları tarafından kullanılır: "Ben sana bir şey söyleyeyim mi ağabey? Dedi. "Martaval bütün bu mesele. Bak göreceksin.

Bir kerem öldürecek adam, öldüreceğim diye cart cart ötmez, sıkı ise gelir öldürür. Benim anladığım, herif bunlardan para sızdırmak için yapıyor” (Taner 1987, 92).

Namumlu Hiç alakası olmadığı bir sorun yüzünden ölümden dönen Fasarya, bunun için para aldığını söyler ve görevini yaptığını iddia eder: “Ayıp ettin ağabey,” diyor. “Ayağını öpeyim konuşma böyle. Bana bunun için mi ekmek yedirmişler. Ben vazifemi yaptım. Ben helâl süt emmiş adamım ağabey” (Taner 1987, 94).

MEMELİ HAYVANLAR

Kişiler

Hulusi Bey Küçüklük yıllarından itibaren memeli hayvanları ve memeli insanları takıntı haline getirmiş olan karakter, uzun yıllar insan memesinin neden sağilamadığını araştırmıştır. Memeye ve süte karşı fetişist duygular besleyen karakter, vapurda çocuğunu emziren bir kadının memesini sağmaya çalıştığı için dalaleti cinsiyeyle suçlanır.

Öykü

Hulusi Bey’in Memeye ve Süte Olan Düşkünlüğü Doğumundan itibaren süte ve memeye karşı fetişist duygular beslemiş olan Hulusi Bey, beş yaşına kadar emzirilmiş ve emzik kullanmıştır. Annesinin sütü bitince siyahi bir kadını onu emzirmesi için tutmuşlardır. Bir ineğin nasıl sağıldığını fetişist hatta şehvetimsi bir duyguyla anlatan Hulusi Bey, memeyi ve ondan çıkan sütü takıntı haline getirmiştir. Bütün düşünsel dünyası meme ve süt etrafında dönmektedir. İdadide eğitim aldığı yıllarda en çok sevdiği dersin Hayvanat olduğunu ve memeli hayvanlar konusuna aşırı ilgi duyduğunu söyler. Bir gün ders esnasında öğretmen öğrencilere, memeli hayvanlarla insanlar arasındaki farkın ne olduğunu sorar. Öğrencilerden herhangi bir cevap gelmemesi üzerine öğretmen, iki tür arasında hiçbir fark olmadığını söyler. Fakat Hulusi Bey, öğretmenin iddiasına karşı çıkar. Hulusi Bey öğretmene, ineklerin memelerinin arka ayaklarına yakın olduğunu, insanların memelerinin ön ayaklarına, yani kollarına, yakın olduğunu söyler. Öğretmen Hulusi’nin gözleminden hoşlanır ve onu takdir eder. İdadiden sonra baytarlık mektebine gitmek istemiş olan Hulusi Bey, ne yazık ki bu hayalini gerçekleştirememiştir. Bir süre rüsumat katibi olarak çalıştıktan sonra maliye tahsildarı olur.

Hulusi Bey’in İnsan Memesinin Neden Sağilamadığını Merak Etmesi Evlenme çağına geldiğinde Hulusi Bey annesine, iri memeli bir kadınla evlenmek istediğini söyler. Hulusi Bey’in istediği gibi bir kadın bulunur ve bu kadının babası Yeşiltulumba Karakolu’nda serkomiserliği yapmaktadır. Evlenen çift, aradan geçen birkaç yılında ardından aynı evde yaşayan iki arkadaşa dönüşmüşlerdir. Zira Hulusi Bey’in akli fikri, insanların memelerinden neden süt sağilamadığındadır. Hulusi Bey eşine, babadan kalan dükkanlarını satıp inek yetiştirmek istediğini söyler. Hulusi Bey bu hayalini gerçekleştirir ve iki inek satın alır. Fakat gözü gibi bakmış olmasına rağmen inekler, eski usulle sütleri sağıldıkları için hastalıktan ölürler. Hayatı boyunca hiç kahvehaneye gitmemiş ve hiç oyun oynamamış olan Hulusi Bey, evinde hayvanlarla ilgili kitaplar okumuş ve araştırmalar yapmıştır. İnsan memesinin neden sağilamadığını hep merak etmiştir.

Hulusi Bey’in Bir Kadının Memesi Sağmaya Yeltenmesi ve Hapse Atılması Bir vapur seyahati sırasında uyuyakalan Hulusi Bey’in burnuna keskin bir süt kokusu gelir. Hulusi Bey, süt ninelerini kokularından tanıyacak kadar süt kokusuna karşı duyarlıdır. Aldığı koku üzerine gözlerini açan Hulusi Bey, karşısında oturan bir kadının çocuğunu emzirdiğini fark eder. Aklından kadının memelerini sağmayı geçiren Hulusi Bey, bir anda kendini kadının memelerini sağmaya çalışırken bulur. Kadının çığlık atması üzerine vapurda bulunan herkes Hulusi Bey’in etrafına toplanır ve onu alıp Üsküdar Karakolu’na götürürler.

Cezaevine Düşmüş Olan Hulusi Bey’in, Takıntısından Vazgeçmemiş Olması Dalaleti cinsiyeden hüküm giymiş olan Hulusi Bey, hırsızlar ve katillerle aynı koşu kalmaktadır. Onun hakkında solculuktan hüküm giymiş bir gazeteci haber yapmıştır ve yaptığı haberde Hulusi Bey’in şu ifadeleri kullandığını yazmıştır: “Dışarıda milleti sağanlar ellerini kollarını sallayıp geziyor; ben tek kişiyi sağacak oldum, içeriye tiktılar (Taner 1987, 110)”. Hulusi Bey, takıntı haline getirdiği bir merak ve bunun sonucunda yapmış olduğu uygunsuz bir davranış yüzünden cezaevine düşmüştür. Hulusi Bey, insan memesinin sağilabilmesi için insanın hayvanlar gibi dört ayak üzerinde durması gerektiğini

söyler. Kadınlar kısmında kalan bir çingenenin üzerinde para karşılığında bu tezini uygulamaya geçireceğini söyler.

Temalar

Açgözlülük “Memeli Hayvanlar” adlı öyküde Taner, meme fetişini politik mesajlar vermek amacıyla kullanır. Çocukluğundan beri inek memelerini ve bunlardan süt sağmayı saplantı haline getirmiş olan Hulusi Bey’in en büyük takıntısı memeli olmalarına rağmen insanların niçin sağlamadığı sorusunun cevabını bulmaktır” (Aydın 2010, 113). “Memeli Hayvanlar isimli öyküde tema insanların sömürülmesidir. Yazar memeli hayvanlardan hareketle insanoğlunun sömürülmesini mizahi bir yaklaşımla ele alır. Hayvanlar somut şekilde sağılırken, insanlar soyut şekilde sağılmaktadır. Fakat insanları hayvanlar gibi sağmak. Toplumda ahlaksızlığa delalettir. Hırsız gibi esrarkeş gibi muamele görür. Anlatıcı ironi yaparak amacını belirtir” (Adıyaman 2012, 95). “İnsanların sağılması için diz çöktürülmesi, dört ayak üzerine düşürülmesi gerektiğini söyleyen anlatıcı ile ironi yapılmakta ve mizah yaratılmaktadır. Taner bu hikâyede anlatılanlar ile gerilimi tırmandırır ve birdenbire hikâyeye olmadık bir davranışla sonuçlanır. Fakat Taner, asıl olarak gelmek istediği noktaya gazeteci haberiyle birdenbire gelerek eleştiriyi sağlar. Zira süt sağma merakının inekler üzerinden halkın sömürülmesine getirilmesi beklenen bir son değildir” (Kurt 2019, 165).

Arzu/Şehvet Küçüklük yıllarından itibaren insan ve hayvan memesine karşı şehvetimsi bir duygu beslemiş olan karakterin bütün düşünce dünyası bu iki unsurun etrafında dönmektedir. Meme ve süt gibi nesnelere üzerine fetişist dürtüler geliştiren karakterin bütün dünyası bu iki unsura göre şekillenir. “Hulusi Bey ise hayvanlarda ve karşı cinste meme organına ve sütün sağılışına karşı bir haz duymaktadır. Bu hazzı için bayatlık okumak isteyen ve sonunda hayvan bilimi dersleri alan karakter, süt sağmak için inek çiftliği kurar. Evleneceği kadını bile bu doğrultuda seçen karakter, bir gün vapurda çocuk emziren bir kadına müdahalede bulunur ve yakalanır. Bu karakter ellere ilgi duyan karakter gibi fetiş duyguları sonradan kazanmaz, Freud’un tespitlerini hatırlatıcı biçimde çocukluktan getirmiştir. Bebekken aşırı süt emdiğini aktaran karakter, beş yaşına kadar süt emdiğini dile getirir. Nitekim bu fetişizmin çocukluktan geldiği savına uygun bir kurgudur” (Kurt 2019, 77).

Kaynakça

Adıyaman, Halil. *Haldun Taner Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Doktora Tezi, Yeni Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

Aydın, Neslihan. *Haldun Taner’in Öykülerinin İzleksel Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Hasanoğlu, Süleyman. «*Haldun Taner’in Hikayelerinde Toplumsal Statü Tezahürleri*.» Academia. tarih yok.

https://www.academia.edu/42796275/HALDUN_TANER_H%C4%B0K%C3%82YELER%C4%B0NDE_TOPLUMSAL_STAT%C3%9C_TEZ%C3%82H%C3%9CRLER%C4%B0 (04 12, 2021 tarihinde erişilmiştir).

Kurt, İzzet. *Haldun Taner’in Eserlerinde Sosyal Tenkit*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin: Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

Öztürk, Emrah. «*Türkiye’nin Dünyasallaşması Üzerine Bir İnceleme: "Şişhane’ye Yağmur Yağıyordu"*.» TOJDAC, 2017: 521-529.

Sönmez, Fatma. «*Haldun Taner’in "Sancho'nun Sabah Yürüyüşü", "Şişhane’ye Yağmur Yağıyordu" ve "Ayışığında "Çalışkur" Hikayelerinde İroni*.» International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10 2016: 547-562.

Taner, Haldun. *Şişhane’ye Yağmur Yağıyordu / Ayışığında "Çalışkur"*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1987.